

primorski

dnevnik

TRST
Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600
Tlx 460894 PD I

GORICA
Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723

ČEDAD
Stretta De Rubels 20
Tel. (0432) 731190

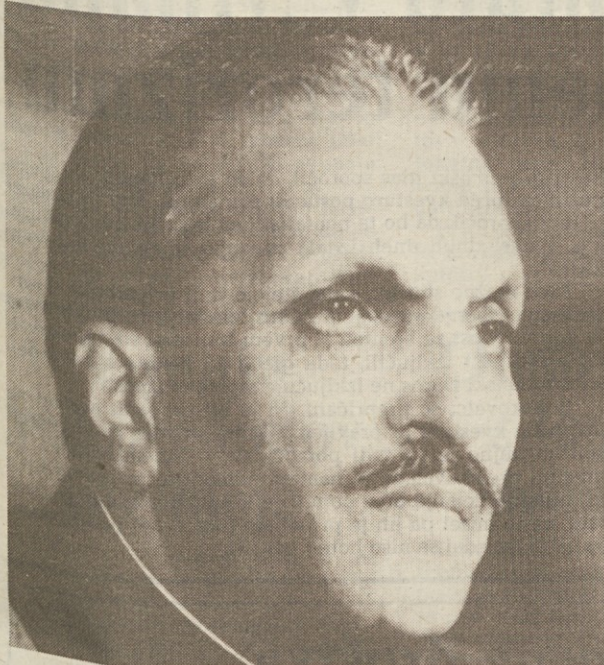
Poština plačana v gotovini
Abb. postale 1 gruppo

Cena 1.000 lir - Leto XLIV. št. 179 (13.117)

Trst, četrtek, 18. avgusta 1988

Včeraj popoldne po vzletu z letališča Bahawalpur ob indijski meji Pakistanski predsednik Zia Ul Hak umrl v strmoglavljenju letala C130

Predsednik senata Gulan Ishak Kan je kot vršilec dolžnosti že proglasil izredno stanje - Vzroki nesreče niso znani, ne izključujejo pa sabotaze

Pakistanski diktator Zia Ul Hak

ISLAMABAD — V letalski nesreči je včeraj izgubil življenje pakistanski predsednik Mohamad Zia Ul Hak. V strmoglavljenju letala C 130 je umrlo vseh 39 potnikov in članov posadke, med katerimi je bil vrhovni poveljnik pakistanskih oboroženih sil general Ahtar Abdul Rahman, devet generalov, osem visokih častnikov, veleposlanik ZDA Arnod Raphel in ameriški vojaški ataše general Herbert Wasson. Kot predvideva pakistanska ustava je predsedniške dolžnosti prevzel predsednik senata Gulan Ishak Kan, ki je že proglasil izredno stanje in odredil desetdnevno žalovanje.

Vojaški hercules C 130 s predsednikom Zia Ul Hakom je vzletel z letališča v Bahawalpuru (530 kilometrov jugozahodno od glavnega mesta) ob 16.30 po krajevnem času. Le deset minut po vzletu je strahovita eksplozija dobesedno raznesla orjaško vojaško transportno letalo. Vzroki nesreče niso še znani, tako da se že govori o atentatu in o sestrelitvi. Oblasti so demantirale le vest, da bi letalo trčilo v neki pakistanski vojaški helikopter. Politični opazovalci se vsekakor čudijo, da bi bil Zia Ul Hak žrtev atentata, saj je bil zaradi kopice sovražnikov izredno previden. Predsednik Ishak Kan pa si

noči ni izključil možnosti, da je prišlo do sabotaze.

Nedvomno se za Pakistan odpira sedaj izredno težavno obdobje, kar zgovorno priča včerajšnja proglasitev izrednega stanja. Zia Ul Hak je prevzel oblast z vojaškim udarom leta 1977. Odstavljenega premiera Alija Zulfikara Buta je dal leta 1979 kljub protestom vse mednarodne javnosti obesiti, država pa je počasi tonila v objem islamskega integralizma. Leta 1984 je postopoma uvedel šario, po koranskem pravu so tako pričeli javno bičati zločince, prešuštnice pa kamenjati. Z referendumom leta 1985 si je zagotovil neomajno oblast sebi in islamski duhovščini, v državi pa se je pod vodstvom hčerke oboženega premiera Benazir Buto opozicija le počasi reorganizirala. V prvih letih je bil vojaški režim predsednika Zia Ul Haka osamljen. Po sovjetskem posegu v Afganistanu leta 1979 pa je Pakistan postal pomembna figura na srednjevzhodni šahovnici, saj je Zahod pričel zalagati Pakistan z najsodobnejšimi orožje, Zia Ul Hak pa je v zameno nudil vso podporo afganistanskim islamskim upornikom, tako da je njegova smrt včeraj pretresla predvsem Reaganovo administracijo.

Že v kratkem prvi konkretni ukrepi Na Sardiniji vrh proti ugrabitvam in banditizmu

CAGLIARI — V sardinskem glavnem mestu je bil včeraj pod predsedstvom notranjega ministra Gave vrh vsedravnega odbora za javno varnost, ki so se ga udeležili poleg načelnikov karabinerjev, policije in finančnih stražnikov ter visokega komisarja za boj proti mafiji, tudi odgovorni za javno varnost na otoku in predsednika sardinskega deželne sveta in odbora ter krajevni upravitelji.

V boju proti sardinskemu banditizmu in ugrabitvam so sklenili razširiti tudi na Sardinijo dva člena zakona Rognoni-La Torre, tako da bi lahko izvedli preiskave o neupravičenih bogatenjih in zaplenili nezakonito pridobljena premoženja. Podrobnosti drugih ukrepov za varnost na Sardiniji niso znane. Kljub temu pa se je izvedelo, da bodo uvedli neke vrste tiralice, ki so jih evfemistično imenovali »odškodnina za sodelovanje s preiskovalci«. Seveda bodo na otoku okrepili prisotnost varnostnih sil. Premestili bodo izvedence za boj proti organiziranemu kriminalu in zgradili več karabinerskih vojašnic na obrobni območjih.

Notranji minister Gava v pogovoru z novinarji ni izključil možnosti, da bi podobno kot na Aspromonteju v Kalabriji poslali vojsko tudi v hribovje ob Nuoro. Območjem, kjer so banditizem in ugrabitve najbolj razširjene, se torej obetajo nove vojaške služnosti. Vojske ne bi uporabili v policijske namene, a že sama prisotnost vojakov, bi ugrabiteljem zagrenila življenje. Krajevni upravitelji pa so po štiriurnem vrhu poudarili, da je treba napeti vse sile, da se s kulturo in izobrazbo presečejo še zadnje vezi med banditizmom in prebivalstvom. Pozitivno so ocenili sklepe in ukrepe odbora, ki se je končno spomnil sardinskih težav.

Vožnja v vinjenem stanju odslej precej draga

RIM — Z objavo v Uradnem listu je stopil v veljavo zakonski odlok o tako imenovanem "preizkusu z balončkom", ki naj bi pokazal ali je voznik avtomobila (ali motorja) zaužil več alkohola, kot to predpisi dovoljujejo.

Odlok je pripravil minister za zdravstvo Donat Cattin v sodelovanju z ministri za notranje zadeve, prevoze in javna dela. Zgornja dovoljena meja alkohola v krvi odslej znaša 80 miligramov na liter krvi ali 0,8 promila. Tej stopnji odgovarja približno kozarček žgane pijače ali dva kozarca vina ali piva pri obroku.

Kazni, ki jih odlok prinaša, so precej visoke. Tako lahko voznik, ki ga bodo zalotili vinjenega za volanom tvega mesec dni zapora, denarna kazen znaša 500 tisoč lir, grozi pa mu tudi odvzem vozniškega dovoljenja za 3 mesece (6 v primeru ponovitve). Te kazni bodo še višje, kadar bo vinjen voznik povzročil prometno nesrečo. Za tiste, ki bo odklonil alko-test (kakšen bo, se še ne ve), pa bo kazen avtomatična.

Danes se v neworleanskem Superdomu zaključi 41. republikanska konvencija

Vesoljne razsežnosti Bushevega programa aplavzi delegatov pa gredo Danu Quaylu

NEW ORLEANS — Mnogi izmed republikanskih delegatov, ki s svojimi pisanimi pokrivali polnijo neworleanski Superdome, ne vedo, kdo je Dan Quayle in so to tudi javno priznali. Dobro ga poznajo le zastopniki najbolj reakcionarnega krila Reaganove stranke, saj je 41-letni senator iz Indiane predstavnik skrajnih konservativcev.

S svojo izbiro je Bush presenetil delegate, ki so bili trdno prepričani, da se bo Reaganov namestnik opredelil za izkušene politike kot sta Dole in Kemp. Bush pa jih je še posebno iznenadil, ker gre za pristno strateško izbiro. Quayle je namreč sin izredno bogate družine in je mlad (Dukakisov namestnik Bentsen bi lahko bil njegov oče, trdijo nekateri), poleg tega pa je šarmanten, kar je še posebno neprepenljiva vrlina, če pomislimo na Bushev pomanjkljivi imidž. Quayle se najde pred televizijskimi kamerami, je spreten govornik in zna pritegniti množice, obenem pa bi lahko zapolnil generacijsko vrzel v republikanski stranki, saj bi zanj lahko volili otroci ameriškega povojnega booma. Mladi ameriški fant iz Indiane razpolaga skratka z doto, ki je Bush nima in najbrž je ne bo nikoli imel. Poleg tega pa je njegovo politično prepričanje globoko konservativno, kar bi moralo znatno pomagati Bushu, ki se trudi, da bi republikance in Ameriko spravil nekam desno od Reagana.

V tem pogledu je bil Bushev neworleanski trud impozanten kot žival (slon), ki predstavlja republikance. Delegatom je predstavil 107 strani političnega programa (Dukakis je zgostil program v pičlih devetih straneh), v katerem se je lotil vseh mogočih vprašanj, od pornografije do Indijancev.

Bush je delgom objasnili, kako misli rešiti 125 ključnih vprašanj in pri tem ne smemo pozabiti, da postanejo programi kandidatov za predsednika ZDA tudi vladni programi, če je kandidat izvoljen.

Svojim volilcem je Bush obljubil, da se bo - s Quaylom ob strani - boril proti splavu, da bo do leta 1993 odpravil državni deficit, SDI bo ostal temeljni načrt ameriške obrambe, boril se bo tudi za uvedbo smrtno kazni, skušal bo odpraviti pornografijo in aids, trdil pa se bo za to, da bodo Američani prvi stopili na Mars. Bushev program pa je tako širokopotezen, da je bilo v njem prostora tudi za načrt o zaščiti narodnostnih pravic guamskega prebivalstva ter za nadaljnje stike s Tajsko, ker je bilo to zelo pri srcu predsedniku Lincolnu.

Kljub res neobičajnim programskim govorom pa si je pozornost delegatov prabil prav senator Dan Quayle, ki je improviziral tiskovno konferenco in se menda tudi zelo dobro izkazal. Novinarjem, ki so ga spraševali o domnevni ljubezenski avanturi z brhko tajnico (Hart docet), je odgovoril brez dlak na jeziku - žene ni nikoli varal - in se nato posvetil svojim priljubljenim argumentom: splavu, vesoljskemu štuitu in vojaški obrambi. Tistim, ki so mu očitali, da je nesramno bogat, pa je odgovoril, da bo z davčno prijavo v rokah dokazal, da gre za golo natoľcevanje. Aplavzi delegatov, ki so sledili konferenci, so pokazali, da si je Quayle že v nekaj urah pridobil veliko simpatij, kar bi lahko koristilo tudi Bushevemu ugledu.

Senator Dan Quayle (Telefoto AP)

Veliko gmotne škode v Etschu Dinamit tudi pri Brunnecku

MERAN — Hidrocentrala Enel v Etschu pri Meranu bo morala zaradi atentata ostati zaprta najmanj tri mesece, v tem času pa bo izgubila približno dve milijardi in pol lir. Tehniki, ki so včeraj podrobno pregledali poškodovano visokotlačno cev, so ugotovili, da je dinamit popolnoma uničil 8 metrov cevi.

Atentat je povzročil veliko gmotne škode tudi zaradi tisočev kubičnih metrov vode, ki so odtekli iz počene cevi, predno so se avtomatično zaprli varnostni ventili. Družini Sprenger je deroga voda razrila vrt, ki je obdajal njihovo vilo, po srečnem naključju pa so družinski člani ubežali tragediji, saj so se v popoldanskih urah redno kopal v bazenu, predvčeršnjim pa jih povsem slučajno ni bilo doma.

Politične sile, med katerimi tudi SVP, so ostro kritizirale porastek nasilja na Južnem Tirolskem, in zahtevale

od krajevnih oblasti naj poskrbijo za temeljito preiskavo.

Karabinjerji so vsekakor našli pri Brunnecku 31 dinamitnih palic, ki so jih neznanci pustili (ali skrili) pod osmim nosilnim stebrom žičnice za Kronplatz. Leta 1979 je ostala prav ta žičnica zaprta 9 mesecev zaradi dinamitnega atentata, ki so ga izvedli desničarski skrajneži.

**Gorel je
Savudrijski
polotok**

NA 3. STRANI

Sanjski tek B. Reynoldsa na 400 m

ZÜRICH — Tudi sinočnja izvedba velikega atletskega züriškega mitinga je »postregla« z vrsto odličnih rezultatov. V prvi vrsti seveda velja omeniti skoraj sanjski rekord 24-letnega Američana Butcha Reynoldsa, ki je izboljšal stari, že dvajsetletni rekord Lee Evansa na 400 m s 43'86. Nova znamka, ki jo je sinoči postavil Reynolds pa znaša 43'29!

Dvoboj leta med najboljšima sprinterjema na svetu, med Američanom Carlom Lewisom in Kanadčanom Benom Johnsonom se je končal z zmago ameriškega atleta, ki je dosegel tudi odličan rezultat (9'93). Johnson je bil le tretji, pred njim pa se na drugo mesto uvrstil Američan Calvin Smith.

Od ostalih izidov naj omenimo zanesljivo zmago Italijana Panette na 3.000 m zapreke pred rojakom Lambruschinijem.

Fantastičen tek Američana Butcha Reynoldsa na 400 m v času novega svetovnega rekorda (43'29). Na levi S. Lewis, na desni pa A. Valmon

NA 10. STRANI

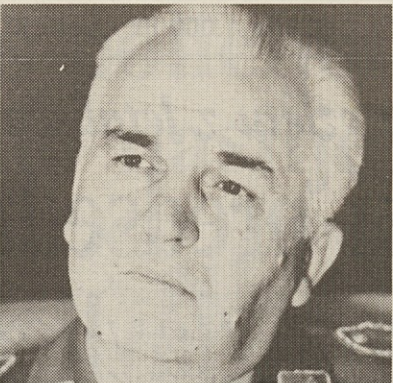
Kaže, da se jim bodo kmalu pridružili tudi drugi delavci Stavkovni val na Poljskem že zajel nad 4.000 rudarjev

VARŠAVA — Poljsko je zajel nov val stavk, ki pa je po zadnjih podatkih še omejen na dva šlezjska rudnika in baltsko pristanišče Szczecin. V premogovniku Manifest Lipcowy v kraju Jastrzebieu 4.000 rudarjev stavka od ponedeljka. Zahtevajo 50-odstotno zvišanje plač, uradno priznanje neodvisnega sindikata Solidarnost in vrnitev na delo vseh tistih delavcev, ki so bili odpuščeni zaradi sindikalne aktivnosti. S stavkajočimi v Jastrzebiu so včeraj solidarizirali rudarji prve izmene v rudniku Morcinek v bližini Cieszyna in še sami nehali delati. Isto je storilo tudi približno 1.000 pristaniških delavcev v luki Szczecin, ki zahtevajo isto kot stavkajoči v Jastrzebiu.

To je prvi pomemben stavkovni val po lanskem aprilu, ko so stavkali delavci velikih poljskih železarn in v ladjedelnici v Gdansku. Lokalne oblasti so stavke proglasile za »ilegalne«. V Jastrzebiu so se včeraj predstavniki rudniške uprave, uradnih sindikatov in stavkajočih začeli pogajati. V šlezjskem rudarskem bazenu pa ne vre le v rudnikih, kjer že stavkajo. V rudniku bakra Rudna je delavsko nezadovoljstvo prisililo uradne sindikate zahtevati višje plače. Voditelj Solidarnosti Lech Walesa je najnovejše proteste ocenil kot posledico »zelo slabe ekonomske situacije« v državi, ki jo označujeta po eni strani »pomanjkanje pravih reform« in po drugi rastoča inflacija, ki drastično

znižuje življenjski standard delavcev. V prvih šestih mesecih letošnjega leta je inflacija na Poljskem presegla 50 odstotkov, po neuradnih virih pa naj bi do konca leta presegla 100 odstotkov. Prav tako kot aprila lani, je nov izbruh delavskega nezadovoljstva presenetil tako oblasti kot opozicijo. Še pred nekaj dnevi je eden glavnih voditeljev Solidarnosti Zbigniew Bujak napovedoval, da je mogoče nove delavske proteste pričakovati jeseni. Oblasti so zaenkrat stavke proglasile za »ilegalne«, prekinile so telefonske zveze z Jastrzebiom in stavkajoče v tamkajšnjem premogovniku obkrožile s policijskimi enotami. Odklopile so tudi telefona Jaceku Kuronu in Zbigniewu Romaszowskemu, pomembnima predstavnikoma opozicije.

Že danes bo odpotoval v glavno mesto Irana General Jovič dopotoval v Bagdad

Generalmajor Slavko Jovič

BAGDAD — Včeraj ob dveh popoldnih po krajevem času je v Bagdadu pripotoval poveljnik mirovnih sil OZN (UNIMOG) generalmajor Slavko Jovič skupaj s skupino jugoslovanskih častnikov. Na letališču je generala Joviča pričakala skupina visokih iraških častnikov in poveljnik enot OZN v Bagdadu finski generalmajor Urho Helanen. Sprejema na letališču se je udeležil tudi veleposlanik SFRJ v Iraku Stojan Andor. V kratki izjavi za tuje in domače novinarje je general Jovič poudaril, da se bo takoj lotil nalog, ki jih je dobil od generalnega sekretarja OZN Perea De Cuelarja, še prej pa se bo dogovoril s svojimi sodelavci. Po enodnevnem obisku v Bagdadu bo general odpotoval v Teheran.

Protest proti lovu

Radikalci so včeraj s streljanjem na papirnate ptice pred poslansko zbornico protestirali zaradi odprtja lovske sezone. (Telefoto AP)

Preiskava o atentatu v Milanu usmerjena k črnemu terorizmu

MILAN — Preiskava o nastavljeni avtobombi pred milansko kvesturo se vse bolj usmerja proti črnemu terorizmu. Rimski redakciji dnevnika Unità in turinskemu dnevniku La Stampa je namreč včeraj neznan glas po telefonu sporočil, da je na podlagi identitike spoznal Walterja Spedicata, ki naj bi vozil fiat ritmo, ki so ga v nedeljo napolnjenega z eksplozivom pustili pred milansko kvesturo. Spedicato pripada neofašističnemu gibanju "Terza posizione", rimska policija pa ga že od leta 1985 išče zaradi oboroženih napadov v Rimu. Preiskovalci so seveda takoj primerjali Spedicatovo fotografijo in identitiko, vendar pa naj ne bi ugotovili velike podobnosti. Mislili so tudi primerjati prstne odtise v fiat ritmo s Spedicatovimi, toda to ni bilo mogoče, saj policija Walterja Spedicata doslej še nikdar ni aretirala, zato tudi ne razpolaga z njegovimi prstnimi odtisi. Na to, da je treba storilce po vsej verjetnosti iskati med desnimi skrajneži, kaže tudi včerajšnji telefonski poziv, s

katerim je moški glas sporočil, da so avto napolnjen z eksplozivom pred kvesturo postavili pripadniki Nar. Neznane je tudi sporočil, da bo ta neofašistična teroristična organizacija v naslednjih dneh izdala posebno sporočilo o celotni zadevi. Med možne storilce sedaj štejejo tudi pripadnike desničarskega gibanja Movimento Giustizia, ki je že prej prevzelo odgovornost za atentat. V prvem trenutku so preiskovalci to možnost izključili, toda glede na nekatera nova dejstva, milanski Digos ne izključuje niti te možnosti. Preiskovalci so prepričani, da je bil propadli atentat na milansko kvesturo pripravljen v Rimu, vendar pa so morali storilci nujno imeti tudi pomočnike v samem Milanu. Po mnenju preiskovalcev je namreč nemogoče pripraviti tako kriminalno dejanje brez pomoči v kraju načrtovanega atentata, na to misel pa jih je pripeljalo tudi nekaj podrobnosti, ki pa jih za zdaj še niso hoteli odkriti.

Sofrijev branilec zavrača odločitev sodnika Lombardija

MILAN — Potem ko je v torek sodnik Lombardi zavrnil zahtevo branilcev Sofrija, Pietrostefanija in Bompresija po izpustitvi iz zaporja, je včeraj Sofrijev branilec Gentili novinarjem izročil dokument, v katerem obsoja način, kako je sodnik Lombardi, ki vodi preiskavo o umoru komisarja Calabresija, celotno zadevo predstavil javnosti. Po mnenju Gentilija si preiskovalni sodnik nikakor ne bi smel dovoliti, da v sporočilu za javnost dejansko že obsodi Sofrija, Bompresija in Pietrostefanija kot krive, pa čeprav je preiskava še povsem odprta in njihova krivda sploh še ni dokazana. Kot se je izvedelo, se bo danes kot civilna stranka v celotni zadevi predstavila tudi vdova ubitega komisarja Calabresija Gemma Capra.

Protest Slovenskega slavističnega društva ob slovenščini v razsodbi vojaškega sodišča

LJUBLJANA — Slovensko slavistično društvo je včeraj izdalo posebno izjavo ob sodbi Borštnerju, Janši, Tasiću in Zavrlu. Izjava, ki so jo podpisali predsednik, tajnik in podpredsednica Slavističnega društva Slovenije, se nanaša na izjemno dolgo nerazumljivo in jezikovno nemogočo obrazložitev sodbe omenjenih četverici, ki je bila objavljena v sobotni prilogi Dela. V izjavi je med drugim zapisano, zakaj konkretno so bili ti štiri moške obsodeni, bralec iz tega mnogobesednega sporočila ne more zvedeti, povedano mu je le toliko, da se je to zgodilo zaradi nekega besedila, ki da ga je zastavnik Borštner, ker je menil, da gre proti osnovnim pravicam in interesom slovenskega naroda (ker ga pač v tem smislu ne veže s prisego prevzeta dolžnost golega izvrševanja povelj), preko novinarskega kroga Mladine (Tasić, Zavrl, Janša) hotel spraviti v zavest političnega slovenstva od navadnega bralca Mladine pa vse do političnih vrhov. Ta obrazložitev sodbe je kulturna sramota za del jugoslovanskega sodstva, hkrati pa primitivna žalitev slovenskega knjižnega jezika in s tem slehernega Slovenca, ki mu je kultivirani knjižni jezik simbol narod-

ne celovitosti, predstavnik kulturnosti naroda, dosežene v več kot 400-letnem razvoju nepretrganega izročila. Kot društvo, katerega naloga je ne le raziskovanje tega jezika in besedel v njem ter vseh okoliščin, ki eno ali drugo določajo, ampak tudi obramba dosežene v družbenem, duševnostnem in stilnem pogledu, v globino svoje človečnosti prizadeti najostreje protestiramo proti barbarskemu ravnanju s slovensko knjižno besedo v besedilu obrazložitve sodbe. Za besedilo obrazložitve sodbe so značilni nenehni prekrški najbolj grobe vrste z vseh ravnin jezikovne zgradbe in sporočanja. Za tistega (tiste), ki je (so) to besedilo dal(i) naprej, slovenski pravopis kot nauk o stavi ločil sploh ne obstaja: manjka vse polno vejic (precej tudi po logiki srbohrvaškega pravopisa) ali pa so odvečne. Ločila višje pismenosti (podpčije, pomišljaj, vezaj in oklepaj) so rabljena zmedeno ali sploh ne. Končnice in obrazila besed so na več mestih srbohrvašizirane ali napačne. Večkrat se ne upošteva vezljivost besedja, tudi besedje je v veliki meri neslovensko.

Izjava slovenskih slavistov nato dokazuje, kakšno podoba ima taka pisna in slovnična neurejenost v obrazložitvi sodbe z dvema strojnima konkretnimi primeroma. Na koncu slavisti pišejo: Posebno slabo in nejasno izraženih misli je v obrazložitvi sodbe toliko, da kot celota za nikogar ni obvladljiva in zato tudi ne more biti uporaben pravni dokument. Tako zapleteno in nerazumljivo izražanje je lahko tudi le nadomestek za stvarno argumentiranje, in ne toliko posledica ubesedovalne nemoči, v obeh primerih pa zelo otežuje stvarno protiarogumentiranje oz. ga sploh onemogoča, s tem pa obtožencu jemlje možnost uspešne obrambe. Besedilo obrazložitve sodbe, kakršno je, po našem mnenju jemlje ugled ustanovi, ki z njim stopa pred ljudstvo, v imenu katerega izreka sodbo. Sicer pa je za Slavistično društvo Slovenije sodba vojaškega sodišča s takimi jezikovnimi in sporočevalnimi prestopki, o kakršnih je bil tu govor (in so tudi sicer bili upravičeno očitani sodišču, zlasti neraba slovenščine kot razpravnega jezika v Sloveniji), sploh neveljavna. (dd)

Kljub hudi bolezni ostane Mandela za sedaj v zaporu

JOHANNESBURG — Južnoafriški pravosodni minister Koibie Coetsee je danes izrazil globoko zaskrbljenost zaradi zdravja zaprtega voditelja afriškega nacionalnega kongresa (ANC) Nelsona Mandela in dejal, da se bo osebno zavzel, da bodo zdravniki storili vse za njegovo zdravje. Te besede je mogoče razumeti tudi kot odgovor pretorijske vlade na zahtevo Mandelove žene Winnie Mandela in njegovega odvetnika Ismaila Ajoba, naj Mandela pregleda konzilij neodvisnih zdravnikov, ker da je zbolel za tuberkulozo. Mandela so v petek prepeljali iz zaporu Pollsmoor pri Capetownu v bližnjo bolnišnico Tygerberg, kjer so ga pregledali zdravniki na čelu s primarjem Dr. Straussom. Po pregledu so opravili tudi operacijo na levem pljučnem krilu, ki naj bi bilo po besedah Dr. Straussa vneto, vendar kaj več o Mandelovem zdravju ni hotel povedati, češ da ga je Mandela, ki je v zaporu že 26 let, sam prosil za to. Dr. Strauss je povedal le, da se Mandelovo zdravje izboljšuje in da ni razloga za zaskrbljenost. Po pregledu in operaciji so Mandela v bolnišnici obiskali žena Winnie, najmlajša hčer Zindzi in odvetnik Ajob. Winnie Mandela je bila ob pogledu na moža menda prestrašena in ni hotela novinarjem nič povedati o moževem zdravju, Ismail Ajob pa je dejal, da je Mandela zbolel za sušico. Te ugotovitve se zdijo presenetljive, ker so se pred enim mesecem, ko je zaprti voditelj ANC v zaporu praznoval 70. rojstni dan, poročali, da je Mandela v dobri psihični in fizični kondiciji in da še naprej vsako jutro telovadi. Po obisku pri Mandelu v bolnišnici Tygerberg je družinski odvetnik Ajob povedal, da je Mandela močno shušal, da se je v kratkem času močno postal in da se komaj drži na nogah. Zato sta odvetnik in Mandelova družina zaprosila predsednika Pietra Botha, naj dovoli, da bi zaprtega voditelja prepovedanega afriškega nacionalnega kongresa pregledal konzilij neodvisnih zdravnikov. Hkrati je vodstvo ANC v Lusaki obtožilo vlado v Pretoriji, da skrajno malomarno skrbi za Mandelovo zdravje. Po zatrtjevanju generalnega sekretarja kongresa Alfreda Nzoja je Mandela obležal že pred časom in je imel težave z govorjenjem ter da je trajalo en teden preden so se zdravniki v zaporu Pollsmoor sploh zmenili zanj. Poleg tega se je v Južni Afriki in v tujini takoj dvignil nov val zahtev, naj belska manjšinska vlada iz-

pusti zaprtega voditelja južnoafriškega emancipacijskega gibanja. Ob tem so se pojavila uganjanja, ali bi moglo biti Mandelovo zdravstveno stanje (pred dvema letoma so ga operirali na prostati, sicer pa o zdravstvenih težavah ni bilo slišati) zadosten razlog za oblasti v Pretoriji, da bi izpustile prvaka ANC, ki so ga junija leta 1962 obsodili na dosmrtno ječo pod obtožbo, da je skušal z nasilnimi sredstvi zrušiti režim belske vladavine. Poleg Mandela so na dosmrtno ječo obsodili še šest prvakov afriškega nacionalnega kongresa, od katerih so lani v začetku novembra izpustili le Govana Mbekija. Takrat so v Pretoriji povedali, da so 77-letnega Mbekija izpustili iz zdravstvenih oziroma humanitarnih razlogov. Predsednik Botha je zatrdil, da se bo njegova vlada tudi v prihodnje ravnala po humanitarnih načelih, zato je bilo mogoče zgoditi, da bodo izpustili še kakšnega političnega zapornika zaradi starosti, slabega zdravja in iz kakšnih podobnih razlogov. Izpustitev Govana Mbekija je bila po vsej verjetnosti tudi preizkus za Pretorio, po katerem naj bi se ravnali pri drugih političnih zapornikih. Če bi sodili po tem, da so Mbekiju kmalu prepovedali vsako javno delovanje in stike z novinarji ter ga malodane strpali v hišni pripor, češ da bi mogli njegovi govori in drugi javni nastopi naelektrizirati »revolucionarno ozračje«, potem za pretorijsko optiko gledanja ta poskus ni uspel. Ne glede na to se ob Mandelovi bolezni znova množijo uganjanja, ali je morda le fapočil čas za njegovo izpustitev. Zlasti še, ker se bodo gotovo okrepili pritiski iz tujine za njegovo izpustitev in ker je Pretoria s sodelovanjem v pogajanjih s predstavniki Angole in Kube o končanju vojne v Angoli in namibijski neodvisnosti nakazala, da se zavzema za popuščanje napetosti na Jugoahadu Afrike. Mnogi menijo, da bi Mandelovo izpustitev in izpustitev drugih političnih zapornikov blagodejno vplivala na popuščanje napetosti v Južni Afriki in bi oznanila prvi korak k navezavi pogajanj med Pretorijo in legitičnimi predstavniki črnske (afriške) večine. V Pretoriji so večkrat dali vedeti, da bi Mandelova izpustitev bržčas vplivala povsem drugače. Teško je reči, ali je Mandelova bolezen skupaj z mednarodnimi pritiski in navseti vplivala na drugačne stališče Pretorie. O tem minister Coetsee, ki je v zaporu Pollsmoor večkrat tajno obiskal Mandela, ni nič povedal.

ENTE NAZIONALE PER L'ENERGIA ELETTRICA
DRŽAVNA USTANOVA ZA ELEKTRIČNO ENERGIJO
Roma - Via G. B. Martini 3

OBVESTILO LASTNIKOM OBVEZNIC

OBVEZNIŠKA POSOJILA S ŠESTMESEČNIMI OVREDNOTENIMI OBRETMIMI IN POVIŠANJI GLAVNICE

Sporočamo, da sta v smislu pravilnika spodaj navedenih posojil vrednost kupona in vrednost poviška kapitala v izplačilu sledeči:

POSOJILO	Kuponi	Poviški kapitala	
		Polletje	Skupna vrednost
1982-1989 ovrednoteno II. emisija (Bequerel)	izplačljivi 1.3.1989 8,—%	Polletje 1.9.1988 28.2.1989 —3,117%	Skupna vrednost 1.3.1989 —14,336%
1985-1995 ovrednoteno I. emisija (G. B. Beccaria)	4,90%	0,49%	4,44%
1988-1994 ovrednoteno I. emisija (Neumann)	5,65% (*)	0,5085% (*)	0,9945% (*)

(*) bruto brez davčnega odtrgljaja 12,50%
Podrobnejše obrazložitve zgoraj navedenih vrednosti so objavljene v Uradnem listu.

Vstopnice so že v predprodaji Prihodnjo soboto v Štanjel na ogled Miklove Zale '87

TRST — Prihodnjo soboto, kot že najavljeno, se bo v štanjelskem gradu koroška gledališka skupina Podlipnikov predstavila z MIKLOVO ZALO '87 v povsem novi priredbi Bruna Hartmana in Janka Messnerja ter režiji Petra Militarova, ki je že požela velik uspeh tako v koroških Svatnah, kjer so jo prvič uprizorili, kot na celjskem gradu in pozneje v ljubljanskih Križankah. Več kot sto članska koroška gledališka skupina, ki vključuje igralce različnih ideoloških prepričanj iz zelo širokega prostora, kjer živi slovenska manjšina, se bo predstavila z igro, ki je med Korošci sprožila obširno razpravo o sedanjem narodnostnem položaju in nasplošno o slovenski problematiki.

Zveza slovenskih kulturnih društev, ki je med organizatorji pobude skupno s koroško Slovensko prosvetno zvezo in Kulturno umetniškim društvom Klasje iz Štanjela, prireja v ta namen avtobusni prevoz v Štanjel. Interesenti se lahko zgledajo v Tržaški knjigarni, kjer lahko rezervirajo tudi vstopnico za predstavo. ZSKD vsekakor obvešča, da bo mogoče organizirati avtobusni izlet le v primeru, da bo do 20. avgusta zadostno število vpisanih.

Kulturno umetniško društvo Klasje iz Štanjela pa tudi obvešča, da so vstopnice (cena 6.000 din) že v predprodaji in sicer v poslovalnicah

Kompas Sežana in Fernetiči, v poslovalnicah Globtour Nova Gorica in Ajdovščina, na bencinskih črpalkah ISTRABENZ Sežana, Lokev, Repentabor in Gorjansko, v trgovinah Preskrbe v Dutovljah, Štanjelu, Komnu, Kobjeglavi, Braniku, v kiosku ČGP Delo v Divači, v gostišču Stari grad — Marijan Sotlar, Senožeče, v krajevni skupnosti Hrpelje — Kozina pri Ingrid Zabrc, Hrpelje 13/d med 16. in 18. uro, ali telefonsko 066-81330 in pri vseh Zvezah kulturnih organizacij primorskih občin.

Zanimanje za predstavo, ki bo v soboto, 27. t. m., (v primeru slabega vremena pa dan pozneje) je vsekakor veliko. Prireditelji računajo, da si ga bo ogledalo od tri do šest tisoč gledalcev s tega obsejnega prostora, ki je kot nalašč izbrano za tako igro. Prireditve ne gre zamuditi niti zaradi sugestivnega okolja, kjer jo bodo odigrali. V prenovljenem štanjelskem gradu se v zadnjih letih vrstijo razne pobude, ki so Štanjelu priborile važno mesto v tukajšnjem kulturnem skupnem prostoru. Zanj med temi je permanentna Spacalova razstava, ki je gotovo presešla lokalne meje. In v tem okolju si bomo prihodnjo soboto lahko ogledali Miklovo Zalo.

Priložnosti, ki nam jo tokrat nudijo koroški gledališčniki, ne gre zamuditi!

V juliju več prehodov čez mejo

VIDEM — V mesecu juliju so na mejnih prehodih med Italijo ter Jugoslavijo in Avstrijo zabeležili 10 milijonov 89 tisoč in 599 prehodov. Podatek je sporočila deželna obmejna policija, ki je ob tem precizirala, da se je promet na teh obmejnih prehodih v primerjavi z mesecem junijem povečal za kar 51,6 odstotka, v primerjavi z lanskim julijem pa za 27 odstotkov.

Od teh je 7.917.068 oseb prestopilo mejo s potnim listom, 2.172.531 oseb pa z dokumenti, ki jih predvideva videmski italijansko-jugoslovanski sporazum, to je s prepustnicami. Nadzorni organi so nadalje v mesecu juliju pregledali 2.802 vlaka, od katerih je bilo 1.161 potniških in 1.641 tovornih. Na mejnih prehodih so aretirali tri tujece in prijavi 70 oseb, od katerih 68 tujcev zaradi kršenja predpisov o bivanju v Italiji. 926 tujcem je bilo prepovedano vstopiti v državo, 214 so jih obmejni organi »oddaljili«, 87 pa so jih ustavili v obmejnem pasu, ker so nezakonito prešli v Italijo.

Obnova cest z lastnim denarjem

ILIRSKA BISTRICA — Tudi letos v republiškem programu obnove cest razen obljubljenih posodobitve podvoza pod železnico pri Topolcu ni nobene cestnega odseka z območja ilirskobistriške občine. Edina novost bo le nov asfalt med Vremami in Ribnico, ki pa bo predvsem rezultat prizadevanj sežanske, ilirskobistriške in postojnske občine ter njihovih gospodarstev. V ilirskobistriški občini bodo hkrati posodobili tudi nekaj lokalnih cest. Za ta dela so namenili 550 milijonov dinarjev, s katerimi bodo izboljšali cesto med Ratečevim in Jančevim bdom, proti Velikemu brdu in Sozom ter Gornjemu Zemonu. (J. O.)

DOPOLNILO

S kulturne prireditve »Okno, odprto v bodočnost Režije«, kateri je bila posvečena včerajšnja 3. stran, je poročal MARJAN KEMPERLE

MANJŠINSKI MOZAIK

Razgledi po manjšinski teoriji in praksi

Piše: Pavel Stranj

Bretonski boj za jezikovni obstoj

Bretanija je polotok, ki iz zahodnega dela Francije »štrli« v Atlantik. Običajno se pojem istoveti z obsegom štirih pokrajin (ali »departmajev«): Cotes du Nord, Finistère, Morbihan in Ille et Villaine, ki imajo skupaj nekaj več površine kot Slovenija, z 2,5 milijona prebivalcev. Po raznih ocenah naj bi tu živel še med 600.000 ali 800.000 domačinov, ki govorijo bretonski jezik. Nekaka jezikovna meja, ki označuje večjo zgoščenost bretonsko govorečega prebivalstva, je sicer danes potisnjena že na pol poti do konca polotoka; pred nekaj stoletji pa je segala precej preko meja omenjenih štirih pokrajin.

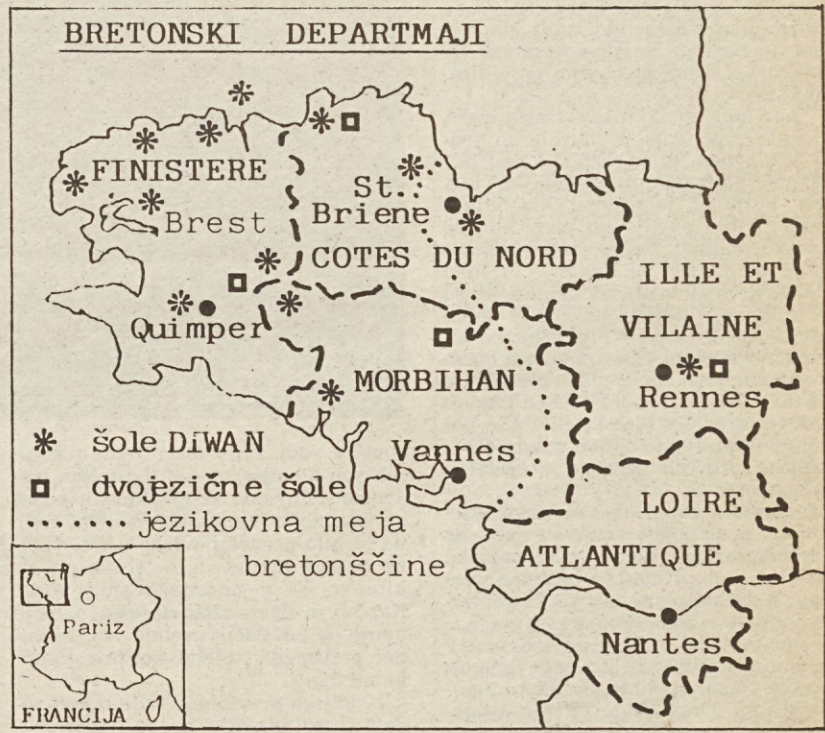
Bretanija je revna dežela, skalnata in odmaknjena od glavnih smernic razvoja. Živela je od nekdanj od morja, od ribištva predvsem, in šele v novejših časih se je temu dodalo nekaj industrije in turizma.

Ime je dobila po Bretoncih, ki so v petem stoletju pred našim štetjem zbežali na ta polotok iz Anglije pred germanskimi vdori. Od tedaj so Bretonci ohranili velik čut za svojo avtonomnost in do konca jih ni nikoli pokorila nobena »osrednja« oblast, ne rimska ne pariška.

Bretonščina je torej star jezik. Izhaja iz skupine keltskih jezikov, ki so pred rimskim vzponom bili v rabi v večjem delu Evrope. Rim je nato nadaljnji zgodovinski razvoj prekinil in so te jezike odrinili na periferijo Evrope, kjer danes živitarijo še na Irskem, na Škotskem, v Bretaniji ter v pokrajini Wales v Angliji, kjer je stari jezik morda še najtrdnje zakoreninjen. Eden od teh jezikov, kornovalščina (imenovan po pokrajini v Angliji), je celo izumrl pred več kot sto leti.

Čas sredi 60. let, ko se je začel v velikem delu Zahodne Evrope nov tip gospodarskega in družbenega razvoja, je za bretonski jezik pomenil začetek najhujše krize v njegovi zgodovini. Večina bretonskih družin je tedaj nehala vzgajati svoje otroke v jeziku prednikov. To ne pomeni, da mladi ne znajo več tega jezika, pomeni le, da ni več njih materin jezik. Zelo močno so se začele uveljavljati razlike v jezikovni kulturi med mesti in podeželjem, med starimi in mladimi ter med višjimi in nižjimi družbenimi razredi.

Bretonščina je ostala osredotočena med starejšim prebivalstvom na podeželju, med kmeti in ribiči. Razmerna zelo malo intelektualnih poklicev, in torej vplivnih slojev, je zavzelo pozitiven odnos do narodnega jezika. Poleg tega je vsaj 95% bretonsko govorečih prebivalcev v tem jeziku dejansko nepismenih, ker se ga niso nikoli mogli učiti v šoli.

Najkasneje v eni generaciji bo bretonščina jezik zelo skromne manjšine. Tega neusmiljenega propadanja se je zavedal krog »narodnostnih aktivistov«, ki so po raznih peticijah in drugih oblikah zahtevanja, da osrednje oblasti podprejo umirajoči jezik, končno vzeli pobudo v svoje roke. Razvilo se je bretonsko jezikovno gibanje.

Iz skromnih, a vztrajnih pobud, kot je dvomesečnik »Al Liamm«, ustanovljen leta 1948, so se razvile založniške dejavnosti; omenjena je v tem času od ustanovitve do danes objavila približno 120 naslovov. Knjige izhajajo v nakladah od 1.000 do 2.500 izvodov za krog bralcev, ki ne presega 10.000 oseb.

Leta 1977 se je začelo tudi delovanje šolsko-izobraževalne organizacije Diwan, ki je na podlagi izkustva s tečajji za odrasle postopoma odprlo 12 zasebnih osnovnih šol in približno enako število otroških vrtcev. Dimenzijo ali točneje, razmerje sil, v katerih se odvija to delo, nam povedo naslednje številke: v petih pokrajinah, označenih na zemljevidu, deluje približno 2.100 državnih in 1.400 zasebnih osnovnih šol. V prve zahaja 200.000, v druge pa 130.000 učencev. V prvih je preko 10.000 učiteljev, v drugih pa preko 8.000. Bretonski jezik in kultura sta prisotna v delu 200 državnih in 40 zasebnih šol, ki jih obiskuje skupno 6.200 otrok (od teh 200 na zasebnih) in

na katerih uči skupno 240 učiteljev (od tega 10 na zasebnih). Vendar je ta pouk zelo omejen.

Diwanovih 12 zasebnih osnovnih šol obiskuje skupno 109 učencev in na njih poučuje 14 šolnikov. Vendar se njih pomen ne sme ocenjevati le preko številčne dimenzije. Leta 1982 je na primer osrednja vlada, pod pritiskom Diwanovega delovanja, odprla štiri državne dvojezične šole, eno za vsako pokrajino, kjer naj bi se pri pouku uporabljala bretonščina in francoščina v približno enakem razmerju. Te šole obiskuje 116 učencev in na njih poučuje 7 učiteljev. Diwanove šole imajo pouk, organiziran tako, da je bretonščina učni jezik, zato pa uživajo nižji status kot druge zasebne šole, katerim država plačuje delo učiteljev. Diwanovi učitelji ne dobivajo državnega denarja, ampak predvsem denar, ki ga redno prispeva 1.400 podpornih članov te organizacije. Zadnja leta se je vsekakor finančno stanje spremenilo na bolje in Diwan lahko krije približno 30% svojega proračuna iz najrazličnejših letnih prispevkov.

Na drugih področjih stanje ni boljše: državni radio oddaja dnevno uro in pol v bretonskem jeziku, medtem ko državna televizija »zmore« le 90 minut tedensko. Toponomastične, cestne table so bolj redke. Eden izmed številnih, neenakih, kulturnih bojev nadalje manjšine za preživetje se nadaljuje.

Požar je v torek opustošil vsaj 400 hektarjev površine Gorel je Savudrijski polotok Ogenj se je nevarno približal nudističnemu kampu v Kanegri

SAVUDRIJA — Površinski požar, ki je v torek opustošil vsaj 400 hektarjev površine na Savudrijskem polotoku, si bodo domačini in številni turisti dobroga zapomnili. Že dolgo niso občutili toliko nemoči, ko so ognjeni zublji s tako naglico požirali presušeno rastlinje, uničili nekaj hlevov in senikov in se nevarno približali stanovanjskim hišam v številnih zaselkih na tem polotoku.

Ogenj je prvi opazil Tomaž Kopriva, pilot s sečoveljskega letališča Portorož. Tukajšnji piloti namreč iz varnostnih in protipožarnih razlogov vsako uro preletijo območje od Novigrada do Črnega kala. Nekaj po 11. uri je opazil, da pri Sv. Petru, med Crvenim vrhom in Kanegro, gori. Na umaškem sekretariatu za notranje zadeve pa smo zvedeli, da je začelo goreti v bližini stanovanjskega objekta. Požar naj bi (po še ne povsem potrjenih podatkih) povzročila pretrgana električna žica. Strokovnjaki morajo le še ugotoviti, ali pa je žica pretrgala zaradi dotrajanosti, ali pa je kdo to storil namenoma. Nekaterim očividcem se zdi presenetljivo le to, ker je po njihovih opažanjih začelo hkrati goreti na vsaj dveh, če ne treh krajih.

Veter, ki je sprva pihal z zahoda, je gnal ogenj proti nudističnemu kampu v Kanegri in proti bližnjim počitniškim hišam ob obali Savudrijskega polotoka. Ko je tu pogorel že lep del borovega gozdička in je ogenj prignalo le nekaj deset metrov stran od štorov v Kanegri, pa se je veter obrnil in pognal ogenj proti rtu polotoka ter proti Katoru. Kot

za šalo je prešel na drugo stran ceste, ki poteka nekako po vrhu tega polotoka in potiskal rdečega petelina proti naseljem.

Prvo letalo »dromader«, ki lahko gasi z vodo, je prvič pristalo na sečoveljskem letališču okoli 14. ure in se tu oskrbelo z vodo. Kasneje so se pridružila še tri letala istega tipa, ki pa so morala vsaki dve uri v Vrsar napolniti tudi rezervoarje z gorivom.

Mi smo se sredi ognja znašli okoli 19. ure. Čeprav so nam v umaškem sekretariatu za notranje zadeve povedali, da je gašenje potekalo dobro organizirano in da so pri tem pomagali vsi - domačini, turisti, vse gasilske enote (prišli so na pomoč tudi koprski in poreški gasilci ter vojaki), je na kraju dogajanja gašenje izgledalo precej neurejeno. Kaže, da je vsak pomagal, kolikor se mu je zdelo, predvsem pa je vsakdo mislil le nase tako je kmet, ki mu je ogenj predtem uničil kurnik s piščanci, senik, za zimo pripravljeno skladovnico drv in še kaj, celo sam podžigal ogenj, ker je videl, da ga veter nosi stran od hiše. Deloval je povsem samoobrambno. Če bi namreč veter (ki je večkrat spreminjal smer) zapihal v nasprotno smer, bi še neizgorjena trava, grmovje in drevje zagorelo in ogrozilo bližnjo hišo. Raje je torej pustil, da mu pri hiši pogori čim več, dokler je veter pihal ogenj stran od hiše.

Plameni so načeli lesene električne stebre, ljudje so, črni od saj in dima, nemočno vili roke. Kmetica je tarnala nad piščanci, ki so ji

pogoreli. Za las je menda rešila prašiče... Skušala si je pomagati z vodo iz vodovodne cevi, vendar se ogenj za te kapljice še zmenil ni.

Na cestah pa prvi kaos. Radovedneži in prestrašeni so se vozili v vse smeri. Vsakih nekaj minut je letalo kje v bližini odvrlo vodo. Vendar so lahko letela le do 20. ure, kajti po tej uri je še neosvetljeno letališče v Sečovljah zaprto. Ogenj pa se je nevarno približal Katoru. Ustavili so ga le kakih sto metrov od večjega borovega gozdička (ki sega skoraj do Katora), pred njim pa je bila odredljena čistina. Na drugi strani pa je prišel v neposredno bližino Zambratije. Ogenj so tudi tu uspeli ustaviti le nekaj sto metrov od strnjene naselja. Burja je zvečer nekoliko ponehala, tako da so s teptanjem ogenj le lahko zaustavili in preprečili, da ni prišlo do najhujšega. Približno popolno, ki je bila največja nevarnost že mimo, pa je prišel tudi tako dolgo pričakovan dež. Ta je verjetno pogasil že nekatera preostala nevarna žarišča na območju, ki ga dobro poznajo slovenski turisti, saj imajo tu veliko počitniških hišic. Zdej pa je velik del polotoka v trikotniku Savudrija - Kator - Kanegra dobera opustošen. Kolikšna je zares škoda še ugotavljajo, prav gotovo pa bodo minila dolga leta, preden bodo zrasli tisti borovci (zgorel je tudi gozdiček pred Zambratijo, ki so ga pred leti pogozdili), ki so krasili to območje.

BORIS ŠULIGOJ

Suša: na Krasu ob pol pridelka

SEŽANA — Četudi škoda, ki jo je na Krasu povzročila celo za ta predel neobičajno huda suša, še nekaj časa ne bo dokončno ocenjene, lahko že zapišemo, da bodo njene posledice katastrofalne. Predstavniki sežanskih kmetov je prejšnji petek povedal na izvršnem svetu, da sta povsem propadli druga in tretja košnja, za precej časa pa so neuporabni tudi vsi nedolgo tega urejeni pašniki in na novo meliorirani travniki. Zaradi slabše krme in visokih temperatur v hlevih v zadnjem času namolzejo 37 odstotkov manj mleka, pomanjkanje silažne kormuze in koruznega zrnja pa bo opazno zmanjšalo in poslabšalo tudi prirejo mesa.

Pridelek krompirja bo letos v sežanski občini zmanjšan za polovico, skoraj povsem uničene pa so tudi ostale poljščine, tako da so prazne celice ohišnice. Škoda bo seveda največja v vinogradih in sadovnjakih, kjer bodo leto potrgali največ do polovice običajnega pridelka. Trte in sadno drevje pa je suša tako poškodovala, da se bo povsem opomoglo šele v nekaj letih.

Izvršni svet je opozoril tudi na naraščajočo nevarnost požarov in pohvalil gasilce za njihovo prizadevnost in dosedanje uspehe pri preprečevanju še večje škode. »Požarov niti ne šteje, le črtice delamo, kadar moramo posredovati,« v šali pravijo na občinski gasilski zvezi. Poleg teg gasilci z vodo oskrbujejo tudi predele, kjer doslej še niso uredili vodovodov. Vodo vsak dan razvažajo šest cistern, na dan pa dobijo tudi do trideset naročil. Kljub velikim potrebam povsod pripeljejo vodo pravi čas.

J. O.

Po predsinočni plohi in rahli burji

Izredno cvetenje morja je pojenjalo a pojav lahko ima še hude posledice

Alge so včeraj nekoliko popustile s svojim obleganjem naših obal. Dovolj je bilo, da je predsinočnjim padlo nekaj dežja in da je zapihala rahla burja, pa je morska voda ob plažah in v pristaniščih postala takoj čistejša. Hudo preuranjeno pa bi bilo trditi, da je s tem letošnjega izrednega morskega cvetenja z vsemi njegovimi posledicami konec.

Toda kam so izginile sluzaste mase, ki so se v ponedeljek plavale ob obali? V glavnem so se razpršile pod pritiskom spremenjenih vremenskih razmer. Burja jih je razgnala na odprto morje, delno pa so tudi potonile pod morsk gladino. Raziskovalci Laboratorija za morsk biologijo v Brojni pod Križem so včeraj dopoldne, ko so se s čolnom peljali na redni ogled morja, zapazili gmote alg približno kilometer daleč od obale, medtem ko so v ponedeljek dobesedno prekrivale portič v Brojnici. Podobno so ugotovili tudi raziskovalci Morske biološke postaje v Piranu in podobno govorijo poročila turističnih ustanov iz Gradeža in Lignano.

Na osnovi vsega tega bi lahko sklepali, da so za pojav morskega cvetenja res bistvenega pomena vremenske razmere, kot poudarja predvsem profesor hidrobiologije na tržaški univerzi Giuliano Orel. »Pojemanje pojava, ki smo mu zdaj priča, je brez dvoma v skladu s stališči, ki jih zagovarjam,« nam je včeraj opoldne po telefonu povedal prof. Orel. »Alge bi se prav gotovo ne razmnoževale tako bogotno, ko bi morje ne bilo mirno, nebo jasno, temperaturo zraka in vode visoki in ko bi ne bilo brezvetrja, kar vse med drugim zaviralno vpliva na hidrodinamizem. Zdjaj so se vremenske razmere nekoliko spremenile in pojav je nekoliko pojenjal; prav od nadaljnjega vremena je veliko odvisno, ali se bo morsk cvetenje nadaljevalo in v kakšni obliki. S tem seveda nočem trditi, da na pojav ne vpliva količina hranilnih

snovi v vodi, zlasti fosfatov in dušikovih soli. Poudarjam pa, da obilna prisotnost teh snovi še ni zadostni pogoj za izredno cvetenje, kar pomeni tudi, da bi bilo preveč površno iskati vzroke pojava predvsem — če že ne izključno — v onesnaževanju voda. Kako bi si sicer razlagali dejstvo, da je morje na tak način cvetelo vsaj že konec prejšnjega stoletja, kot pričajo dokumenti?«

Nekoliko previdneje se je o vsej zadevi izrazil piranski biolog Andrej Avčič, s katerim smo se prav tako pogovarjali po telefonu. »Burja je res odgnala alge od obale, a ni izključeno, da jih ne bo nasprotni veter delno spet prignal,« je povedal. »Poleg tega ne moremo še docela izključiti, da se bo nadaljeval pojav izrednega razmnoževanja orjaških bičkarjev, kremenčastih in drugih mikroskopskih alg. Letošnje morsk cvetenje je preveč nenavadno, da bi tvegali kako na-

poved. Zelo pa je že napredoval proces razslojevanja v vodi. Precej gošče je že potonilo na morsk dno, veliko teh "fitoplanktonskih zaves" pa plava v globini kakih 5-6 metrov.«

Glede vzrokov pojava Avčič mimo že rečenega opozarja še na izredno aktivnost Sonca, ki smo mu prav v tem času pričali in vsled katere se je precej povečala količina energije, ki prihaja na Zemljo. Povečala se je zlasti količina žarkov zunaj vidnega spektra, ki prodirajo globoko pod morsk gladino in segrevajo vodo. »Z višanjem temperature pa se tudi veča količina kisika, ki uhaja iz vode,« je pristavil piranski morsk biolog, »in to prav v času, ko bi popolno razgrajevanje večje količine alg potrebovalo dodatne količine kisika. Iz teh in drugih vzrokov se zdaj resno pojavlja nevarnost anoksije, se pravi pomanjkanja kisika v vodi, ki bi lahko imela izredno hude posledice za življenje v morju.« (mb)

Kriza tržaške industrije

Kot prej ali še slabše po povratku z dopustov

Z velikim šmarom so se iztekli tudi dopusti delavcev tržaških podjetij, ki so se v teh dneh ponovno vrnili na svoja delovna mesta, medtem ko bodo ostali to storili v začetku prihodnjega tedna. Pretekli torek je ponovno začel obratovati Arzenal sv. Marka. Tovarno velikih motorjev so odprli včeraj, medtem ko bosta Iret in Teletra začela obratovati v ponedeljek. Med dopustom pa se seveda kriza tržaške industrije ni premaknila z mrtve točke. Nasprotno, problemi so se še povečali — kot ugotavljajo v teh dneh sindikalni predstavniki — saj jih odlaganje še bolj zaostuje. Negotovosti pa seveda niso samo v zvezi s škedenjsko železarno, ki je v zadnjih časih najbolj razburjala sindikate in politične predstavnike naše dežele, pač pa z večino industrijskih objektov v pokrajini.

Otkriven pregled kriznega položaja tržaških tovarn sta nam včeraj podala predstavniki sindikata CGIL Giuliano Mauri in tajnik sindikata kovinarjev pri UIL Antonio Di Turo. Oba sta si bila edina v ugotovitvi, da so problemi med počitnicami ostali nerešeni in da se je položaj pravzaprav še poslabšal. Največje skrbi povzročata škedenjska železarna in žavelska čistilnica, za kateri sploh ni znano, kako ju bodo proizvodno preusmerili. Glede železarne se je vlada baje odločila, da jo bodo dali na dražbo, od morebitnih kupcev pa ne zahteva natančnih programov za njeno prihodnost. Samo furlanski industrijec Pittini je doslej predstavil program, pogajanja z njim pa so se prekinila, tako da je bodočnost železarne ovita v najgostejšo meglo. Prav tako negotova je bodočnost bivše žavelske čistilnice, kjer družba Monteshell vztraja pri ureditvi naftnega skladišča, kljub nasprotovanju sindikatov in drugih krajevnih dejavnikov.

Nič bol rožnat ni položaj v Arzenalu sv. Marka in v Tovarni velikih motorjev. Arzenal počasi umira zaradi pomanjkanja delovnih naročil, kar na-

rekuje odpust delavcev ali režim dopolnilne blagajne. Trenutno je v Arzenalu 800 delavcev, vodstvo pa namereva skrčiti njihovo število na 550. Tako nizko število delovne sile pa ne more zagotoviti dosedanje proizvodne ravni, ki je — vsaj nominalno — usmerjena v tri dejavnosti: popravila, preobrazbo in gradnjo posebnih ladijskih konstrukcij. S 550 delavci bi lahko le še popravljali ladje, za kar pa je na tržišču zelo malo povpraševanja. TVM ima trenutno precej delovnih naročil, vendar gre prodaja njenih proizvodov slabo, tako da stalno izgublja tržišče.

Manjše tovarne doživljajo podobne krize, saj je njihova usoda v marsičem odvisna od dela in proizvodnje velikih tovarn. Med njimi je tudi Iret, ki ima sicer drugačne probleme. Odkar so prepovedali izvoz njegovih proizvodov v tujino, češ da gre za vojni material, ima podjetje zelo malo možnosti, da bi se povzpelo na prejšnjo proizvodno raven, medtem ko je približno polovica osebja v dopolnilni blagajni.

Po mnenju Maurija in Di Tura je probleme mogoče razčleniti v tri sklope. Po eni strani je ministrstvo za državne zadeve kljub obvezam popolnoma zanemarilo Trst, saj ni niti poskrbelo, da bi ohranili sedanje število delovnih mest, kaj šele, da bi ustvarilo nove sodobnejše proizvodne sektorje. Druga boleča točka je pomanjkanje podjetnosti med tržaškimi industrijci, ki kljub precejšnji finančni razpoložljivosti Sklada za Trst doslej niso ustvarili novih delovnih mest. V tem oziru je mogoče opaziti veliko večjo prožnost med srednjimi in majhnimi podjetji, ki so v nekaterih primerih blesteče izkoristila nove finančne možnosti. Sindikalista ob tem ugotavljata, da vlada nudi finančne ugodnosti tudi takim podjetnikom, ki nimajo pravih načrtov in torej ne morejo zagotoviti, da bodo ta sredstva uprabljena za to, za kar so bila namenjena. (bg)

Zajeten obračun akcije finančnih stražnikov ob velikem šmaru

Kot so napovedali, so finančni stražniki v preteklih dneh nadaljevali preventivno akcijo proti davčnim utajevalcem in predvsem proti gostincem, trgovcem in obrtnikom, ki so po zakonu dolžni izdajati davčna potrdila in račune. Finančni stražniki niso počivali niti na praznični dan velikega šmarna, saj so — kot sami pravi — v tiskovnem sporočilu — poletne počitnice posebno ugodne za neprijavljene in nezakonite dejavnosti.

V teku prazničnega dne je 45 izvidnic kontroliralo skupno 300 gostiln in drugih lokalov ter 200 gostov, skupaj pa so naštele 62 prekrškov pri izdajanju davčnih potrdil in računov. Ker so bili drugi obrti (obrtniške delavnice in trgovine) zaprti, so vse prekrške zagrešili seveda gostinci ali

njihovi gostje. V 59 primerih gostinci niso izdali potrdil, v treh primerih pa so brez njih bili gostje lokalov.

Tudi tokrat pa so zasačili dva gostinca, ki sta brez dovoljenja odprla sezonska kioska in ki nista izdajala davčnih potrdil. Prvi je obratoval v notranjih prostorih nekega teniškega kluba v tržaški pokrajini, drugi pa v goriški pokrajini.

V primerjavi z akcijo izpred dveh tednov, so finančni stražniki opazili znaten porast prekrškov. Zadnjič je bilo pri vseh kontrolah namreč 8 odstotkov prekrškov, tokrat pa kar 12 odstotkov, kar pomeni, da mnogi kljub opozorilom niso pričakovali, da jih bodo finančni stražniki obiskali prav na praznični dan.

Kljub delni osvežitvi v včerajšnji noči

Suša začenja skrbeti vinogradnike

Ko smo se včeraj podali na teren, da bi se podrobneje pozanimali, kako je s sušo, smo ugotovili, da težave kmetovalcev, vinogradnikov in živinorejcev le niso tako majhne, kot se je zdelo na prvi pogled.

V devinsko-nabrežinski občini so nam kmetje zatrčili, da zaradi županovega odloka ne smejo rabiti vode za zalivanje nasadov oziroma za napajanje živine. Posledica tega je »strjevanje« zemlje, zaradi česar zemlja ne sprejme več vode, kar seveda znatno vpliva na pridelke. Vrtnar iz Mavhinj nam je npr. dejal, da je njegova zemlja »skorajda trda kot kamen«. »Zemlje pa ne smemo zalivati, saj tvegamo globlo do 200 tisoč lir,« je še dodal. Odločili smo se zato, da se o tem odloku pozanimamo na devinsko-nabrežinskem županstvu.

Župana sicer nismo našli, pač pa nam je podžupan Giovanni Gobbo zagotovil, da takšen odlok ne obstaja. Župan je pred nedavnim le povabil občane, naj z vodo varčujejo. Tedaj se je namreč pokvarila cev vodovoda ACEGA, tako da je bilo varčevanje neobhodno potrebno. Po Gobbovih besedah župan ni izdal nobenega odloka, s katerim bi prepovedal porabo vode. Poleg tega tudi policija in karabinjerji nimajo ustreznih navodil, na osnovi katerih bi morali naložiti globe morebitnim »zlorabnikom«.

Zaradi suše so v škripcih tudi drugod po Krasu, kjer se v glavnem poslužujejo kraškega vodovoda. Vendar vodovod ne more nadomestiti dežja, zato bo po mnenju vinogradnikov suša v dobri meri vplivala na letino. Bistvena je pri

tem vrsta zemlje, na kateri je vinograd. V Zagradcu npr. trte, ki rastejo na drugačnih vrstah zemljišč, uspevajo povsem različno. Marsikdo ni pričakoval take suše, zato bodo pridelki v veliki meri odvisni od tega, kdaj je vinogradnik začel z namakanjem nasadov.

Suša znatno pesti tudi dolinsko občino. Vodo sicer dobivajo preko Trsta, in sicer od podjetja ACEGA. V Dolini, v Boljuncu in v Borštu v hišah ne primanjkuje vode, zato vrtnarji nimajo večjih problemov z zalivanjem. V dolinski občini, kjer v največji meri gojijo trte, povzročajo največ težav dejstvo, da v skoraj nobenem vinogradu ni napeljav za vodo. Trte so letos izredno suhe, neki borštanski vinogradnik nam je celo zagotovil, da take suše ni bilo že več let. Novega upanja je vinogradnikom sicer vlila nevihta s točo, ki je padla v noči s torka na sredo. Toča namreč ni poškodovala trt, nasprotno, skupno z dežjem jih je precej razmočila in ovlažila, tako da so sedaj vinogradniki bolj optimisti glede pridelka.

Nasadi oljk so v boljšem položaju, čeprav so sadeži znatno manjši in drobnejši kot v prejšnjih letih. Največje težave imajo v Mačkoljah in v Prebenegu, baje pa so tudi tehnične narave. Vodo namreč hranijo v posebnih rezervoarjih. Ko se ti izpraznijo, pridejo na dan problemi. Kaže, da stroji, s katerimi bi morali napolniti rezervoarje, ne delujejo najbolje. V teh vaseh pa voda tudi nasplošno primanjkuje, zato so vinogradniki v res nezavidljivem položaju. (ag)

V našem mestu se pojavlja nova umetniška obrt

»Vse se je začelo z lučkami...«

Kolikokrat se nam je v tihi zbranosti cerkve pogled očarano zaustavil na veličastnih vitražah, ki s pahljasto barv gradijo skoraj neotipljivo steno med dvema svetovoma. Prosojen mozaik, ki notranji mir ločuje od posvetne zunanosti, nedvomno vznbuja v nas močan vtis, skorajda bi rekli občutek neke silovite napetosti, ki prepleta igro stoterih barvanih stekelc in umetniško izoblikuje figuro ali pa samo krasi z abstraktnimi vzorci.

Izdelovanje takih vitraž, slikanih oken z barvnimi, figuralnimi in ornamentalnimi upodobitvami, je znano že iz karolinških časov: te posebne krasitvene tehnike so se torej posluževali že pred dobrimi tisoč leti. Slikana okna pa so doživela pravi razcvet v obdobju od 13. do 15. stoletja, in sicer z razširitvijo gotške arhitekture, ko velike okenske površine privrkat dajejo odločilen vtis cerkvenim notranjčinam.

Moderna sakralna in profana slikana okna so nastala v času fin de siècle in ekspresionizma, pozneje pa so nanje vplivale tudi konstruktivistične tendence. Sodobna betonska arhitektura pa pogosto uporablja prosojne steklene vložke.

Slikana okna so se seveda v raznih časovnih razdobjih prilagajala modnim okusom, najpogosteje pa nekašnim zahtevam prevladujočega pričanja, značilnega za posamezno dobo. Že v zgodovinskem razvoju te

posebne umetniške zvrsti je zaznati različne pomenne in uporabe oken. Še danes pa so ta na prvi pogled tako zelo rahle steklene površine ohranile svojo začetno vlogo v cerkveni arhitekturi.

Z daljšim, mogoče nekoliko dolgočasnim uvodom pa smo želeli predvsem predstaviti umetniško obrt, ki se sedaj pojavlja tudi v našem prostoru. Že dober mesec je namreč v Trstu, v Ulici Economu št. 8 delavnica, v kateri ustvarja Ljudmila Selevšek Grom.

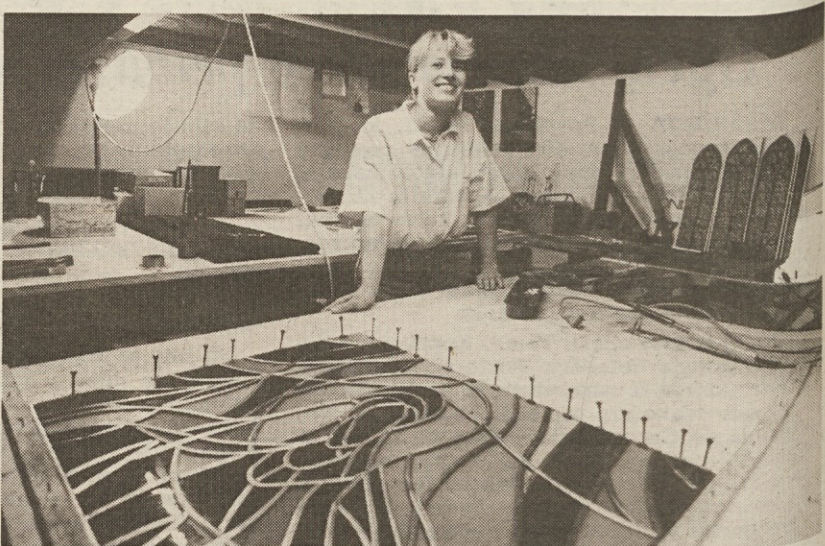
»Delavnica sicer še ni dokončno urejena, z možem, ki je obenem tudi moj menažer, sva se komaj "vselila". Tako manjka velik del potrebnega orodja, ki ga morava še pripeljati iz prejšnje delavnice. V mislih pa imava tudi poseben kotichek za stalne razstave.« Tako nam je svoje delovno okolje predstavila Ljudmila Grom, ki se je z umetnostjo slikanih oken začela ukvarjati skoraj po naključju.

»Vse se je začelo z lučkami... tako bi se lahko začela nekoliko neobičajna pripoved o moji življenjski izkušnji. Najprej sem začela izdelovati steklene svetilke, končni izdelki so mi bili všeč, zato sem začela steklo uporabljati tudi za druge predmete. Sicer pa sem v začetku to delala predvsem za lastne potrebe ali pa takrat, ko se mi je ponudila priložnost. Po poklicu sem namreč urbanist, več let sem bila zaposlena v Celju, kot odgovorni urbanist. Začutila pa sem, da mi to delo

kratki občutek svobodnega umetniškega izražanja, in s tem seveda omejuje tudi ustvarjalnost. Resno sem začela razmišljati, da bi to svojo, v začetku še postransko dejavnost bolje izkoristila in se ji v celoti posvetila. Ne nazadnje tudi zato, ker sem bila v Sloveniji edina, ki se je na tak način ukvarjala s steklom.

Začela sem raziskovati različne tehnike izdelovanja, bolje spoznavati material in ga skušala obvladovati v vseh možnostih uporabljanja. Zato sem tudi veliko polovala: hotela sem se s to umetniško obrtjo seznanjati po državah, kjer je tovrstno obdelovanje stekla uveljavljeno. Največ uporabnih podatkov sem našla v Nemčiji in v ZDA, od blizu pa sem spoznala tudi steklarstvo v Italiji. Pri tem pa moram še posebej poudariti, da je moja dejavnost povsem različna od steklarstva, ki je znana predvsem po izdelkih iz Murana. Jaz namreč uporabljam ročno izdelano steklo, ki ima neenakomerno debelino. S spreminjanjem debeline ali z brušenjem pridobivam lahko vzorce v osnovni barvi stekla in odtenke barv, ki jih nato uporabljam za senčenje.

Moj prvi "uračni" nastop v vlogi umetnice-obrtnice je bil v koprskem muzeju, za katerega sem izdelala svoje prve vitraže. Že prej sem sicer veliko delala za zasebnike. Zanimivo je, da so me slikana okna pritegnila v trenutku, ko sem se ukvarjala z drugi-

Ljudmila Grom v svoji delavnici

(Foto Križmančič)

mi obnovitvenimi deli. Tako se je zgodilo v Koprju, pozneje še v treh bosanskih džamijah, kjer so me poklicali za prenovo notranjih svetilnikov. V teh letih pa sem obnovila tudi muslimanske vitraže, ki so nekoliko različne od naših, ker so brez figuralk in ker je treba ustrezne dele stekla vlagati v trakove iz lesa in gipsa. Po zadnjem delu (pravkar sem dokončala steklena okna za katoliško cerkev) bi se rada čimveč posvetila umetniški obrti v pravem pomenu besede. Rada bi več ustvarjala po svojem navdihu, tako da bi lahko v kratkem tudi pripravila dovolj izdelkov za osebno

razstavo v Trstu. Še nekaj časa pa se moram lotevati naročenih del, vsaj dokler ne dokončno uredim svoje delavnice.

Zdi se, da nudi Trst nekaj možnosti stvarne uporabe te umetniške obrti, ki se pri nas šele pojavlja. Ljudmila Grom pravi, da je veliko starih poslopij, ki jih bo treba v kratkem preurediti. Kljub temu da je slikanih oken znatno manj kot drugod, je obnavljanje notranjščin vseeno lahko pomembno za zbiranje čimveč potrebnih podatkov, predvsem v zvezi z arhitekturo. Ne nazadnje so tudi slikana okna sestavni del notranjega okrasja.

DAMIANA OTA

Sen. Agnelli o krčenju prog Tržaškega Lloyd

Socialistični senator Arduino Agnelli je ministrstvu za trgovinsko mornarico poslal interpelacijo, s katero opozarja, da ni nobene jasnosti v zvezi z vključitvijo tržaškega pristanišča v prog Tržaškega Lloydja za Daljni vzhod.

Prošnje za sečnjo na juserskih zemljiščih

Občinsko odborništvu za javno zelenejše sporoča, da morajo tisti, so zainteresirani za sekanje suhih dreves ter za razredčitev gozdov in podrastu na juserskih zemljiščih oddati prošnje pristojnim odboru za upravo juserskih zemljišč.

Opozorilo za preprečevanje pasje stekline

Krajevna zdravstvena enota poziva lastnike oziroma gospodarje psov, naj spoštujejo člen št. 83 zakona št. 218 z dne 2. junija 1988 pravilnika živinozdravniške policije v zvezi z nevarnostjo okužbe s steklino.

gledališča

GRAD SV. JUSTA Danes, 18., in jutri, 19. t. m., ob 21.15 bo na Gradu sv. Justa rock opera JESUS CRIST SUPERSTAR v izvedbi BROADWAY MUSICAL COMPANY iz New Yorka.

V sredo, 24. t. m., ob 21.30 bo nastopil s svojim orkestrom kantavtor PAOLO CONTE.

Predprodaja vstopnic pri UTAT v Pa-sazi Protti.

MIRAMARSKI PARK

Luči in zvoki

Danes, 18. t. m., ob 21. uri program v nemščini in ob 22.15 program v italijanščini.

kino

ARISTON - 21.15 L'impero del sole, ZDA 1987, r. Steven Spielberg, i. Christian Bale, John Malkovich, Miranda Richardson, Nigel Havers, Emily Richard.

EXCELSIOR II - Zaprto.

EXCELSIOR I - Zaprto.

NAZIONALE I - 16.30, 22.00 Sexi top model, porn., □□.

NAZIONALE II - 16.30, 22.00 Thunier 3.

NAZIONALE III - 16.30, 22.00 Lo squartatore di Los Angeles, □□.

NAZIONALE IV - 17.00, 22.00 Omicidio allo specchio, srh., □.

FENICE - Zaprto.

GRATTACIELO - 16.30, 22.15 E.T., fant.

MIGNON - Zaprto.

LJUĐSKI VRT - 21.15 Il segreto del mio successo.

EDEN - 16.00, 22.10 La signora dietro la porta, porn., □□.

VITTORIO VENETO - Zaprto.

CAPITOL - 16.30 Misfatto bianco, pust., VB 1988, r. M. Radford, i. G. Scacchi, Ch. Dance.

LUMIERE FICE - Zaprto.

ALCIONE - Zaprto.

RADIO - 15.30, 21.30 Alle mogli piace caldo, porn., □□.

Prepovedano mladini pod 14. letom □ - 18. letom □□

razstave

V TK Galeriji - Ul. sv. Frančiška 20 - je na ogled razstava grafik slovenskih mojstrov.

V konjušnici v Miramarskem parku je odprta razstava z naslovom NOVE MEJE V ARHITEKTURI, ki prikazuje stvaritve arhitekta Maksu FABIANIJA. Urnik: od 10.30 do 18.30.

V Kraškem muzeju v Repnu je odprta razstava ČLOVEK IN LES. Razstava bo odprta do 23. oktobra, pripravil jo je Odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici v sodelovanju z odborništvom za kmetijstvo tržaške pokrajine. Urnik: od ponedeljka do petka od 17. do 20. ure, v soboto in nedeljo od 16. do 21. ure.

V palači Costanzi je odprta fotograf-ska razstava o življenju in delu Nobelovega nagrajenca Alberta SCHWEITZERJA.

včeraj - danes

Danes, ČETRTEK, 18. avgusta 1988 HELENA

Sonce vzide ob 6.09 in zatone ob 20.08 - Dolžina dneva 13.59 - Luna vzide ob 12.07 in zatone ob 22.06.

Jutri, PETEK, 19. avgusta 1988 LJUDEVIT

PLIMOVANJE DANES: ob 5.10 najnižje -57 cm, ob 11.44 najvišje 44 cm, ob 17.34 najnižje -24 cm, ob 23.09 najvišje 35 cm.

VREME VČERAJ: temperatura zraka 30 stopinj, zračni tlak 1014,9 mb rahlo narašča, veter 20 km na uro severovzhodnik, vlaga 38-odstotna, nebo jasno, morje skoraj mirno, temperatura morja 27 stopinj.

ROJSTVA IN SMRTI

RODILI SO SE: Gabriele Negri, Michele Radivo, Vladimir Fazarinc, Marcello Paglialonga, Elisabetta Opatti.

UMRLI SO: 75-letni Severino Dealmerigoti, 77-letni Mario Del Ben, 85-letna Margherita Miani, 96-letna Berta Somazzi, 63-letna Alma Grisancich, 69-letna Nerina Leddi, 83-letna Maria Aver, 88-letni Ugo Braida, 68-letna Carmela Candotti, 86-letna Alice Bertuzzi, 60-letni Pio Ferfua, 56-letna Maria Del Giudice, 85-letna Amelia Cucchini, 86-letni Giovanni Samed, 75-letni Elio Cecutti, 78-letni Giovanni Dapisin.

DNEVNA IN NOČNA SLUŽBA LEKARN

Od torika, 16., do sobote, 20. avgusta 1988

Dnevna služba - od 8.30 do 19.30

Largo Sonnino 4, Trg Libertà 6, Erta S. Anna 10 (Kolonkovec), Lonjerska cesta 172, Lungomare Venezia 3 (MILJE).

ZGONIK (tel. 229373) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Dnevna služba - od 19.30 do 20.30

Largo Sonnino 4, Trg Libertà 6, Erta S. Anna 10 (Kolonkovec), Lonjerska cesta 172, Korzo Italia 14, Ul. Giulia 14, Lungomare Venezia 3 (MILJE).

ZGONIK (tel. 229373) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

Nočna služba - od 20.30 do 8.30

Korzo Italia 14, Ul. Giulia 14, Lungomare Venezia 3 (MILJE).

ZGONIK (tel. 229373) - samo po telefonu za najnujnejše primere.

ZDRAVSTVENA DEŽURNA SLUŽBA

Nočna služba od 20. do 8. ure, tel. 7761, predpraznična od 14. do 20. ure in praznična od 8. do 20. ure.

čestitke

Dragi ROBI! Za tvoj 22. rojstni dan ti želimo vse najboljše in vso srečo v življenju vsi domači, posebno Patricija.

Ob rojstvu drugorojenke MATEJE iskreno čestita Dragici in Darku sekcija KPI J. Pegan iz občine Zgonik.

Oglasni oddelek sprejema oglase in razna obvestila vsak dan od 8. do 13. ure po tel. 7796-611

izleti

Sekcija VZPI-ANPI E. Antončič priraja 3. septembra izlet v goriška Brda in v Ajdovščino ob priliki proslav 30. divizije in udarne bazoviške brigade. Cena 10.000 lir. Vse informacije nudi Gigi Bogatec (tel. 220175).

SKD Barkovlje prireja izlet v Kamnik o srečanju ljudskih noš v nedeljo, 11. septembra. Kdor se ga udeleži v noši ima brezplačno vožnjo in kosilo. Za vpis in informacije tel. 415797.

Devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti prireja tridnevni izlet v Makedonijo od sobote, 10., do ponedeljka, 12. septembra 1988. Potovanje bo z letalom in avtobusom, predviden pa je predvsem obisk Skopja in Ohrida.

KD Rdeča zvezda organizira 23., 24. in 25. septembra izlet v Münchenu (Dachau in Oktoberfest). Cena za prevoz, prenočišče in ogled muzejev je 220.000 lir. Vpisuje in nudi vse potrebne informacije: Roberto Kante - tel. 229432, v popoldanskih urah.

Društvo slovenskih upokoencev v Trstu priredi s pobraćenim društvom upokoencev iz Ilirske Bistrice 8. septembra izlet v Ogled (zgodovinske zanimivosti iz rimskih časov in naslednji pomen patriahata) in Gradež.

prispevki

V spomin na Amalijo Gabrovec darujeta Slavica in Valnea Legiša 50.000 lir za Godbeno društvo iz Nabrežine.

Namesto cvetja na grob Ivanke Bizjak por. Štoka daruje Slavko Danieli 15.000 lir za MPZ V. Mirk.

V spomin na Justa Busettija darujejo Bruna in Nevio Pertot (Nabrežina) 20.000 lir, Irene in Frančko Koča 20.000 lir ter Frančko Stefančič z družino 20.000 lir za spomenik padlim v NOB v Križu.

V spomin na strica Franca Kobaua daruje Emil Kobau z družino 10.000 lir v isti namen.

V spomin na pok. bratranca Geniota Sedmaka, umrlega v Argentini, daruje Alojz Sedmak z družino 50.000 lir za popravo Ljudskega doma v Križu.

V spomin na Danila Pilata in Stanka Andolška daruje Avgust Castellani 20.000 lir za Društvo slovenskih upokoencev.

V spomin na Andreja Ražma daruje Ivan Počakaj 10.000 lir za KD Lipa in 10.000 lir za sekcijo KPI Bazovica.

Namesto cvetja na grob Pina Bressana darujeta Lilijana Jelen 20.000 lir ter Lidija Cattonar 30.000 lir za Center za rakasta obolenja.

menjalnica

Table with exchange rates for various currencies like American dollar, Swiss franc, etc.

razna obvestila

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje sporoča, da so uradi zaprti do 22. avgusta.

Patronat INCA CGIL v Nabrežini sporoča, da urad deluje do 22. avgusta samo ob ponedeljkih od 9. do 12. ure ter ob četrtkih od 15.30 do 18.30.

ZVI NOV obvešča, da je pisarna zaprta do vključno 19. avgusta.

ZSKD obvešča, da so uradi zaprti do vključno 20. avgusta.

ZSKD vabi vse svoje člane na ogled predstave MIKLOVA ZALA, ki bo, kot najavljeno, v soboto, 27. avgusta, ob 20.30 na sugestivnem gradu v Stanjelu. V ta namen organizira ZSKD avtobusni prevoz. Uro in kraj odhoda bomo javili naknadno. Do 20. avgusta se lahko interesi zglasijo v Tržaški knjigarni, kjer bodo lahko rezervirali tudi vstopnico za predstavo. Prosimo, da se interesi čimprej prijavijo, kajti avtobusni prevoz bo mogoče organizirati samo če bo do 20. avgusta zadostno število vpisanih.

Slovenski lovski pevski zbor FJK Dobrerdob obvešča vse pevce, da bo prva vaja v letošnji sezoni v torek, 23. t. m., ob 20.30 v Bubničevem domu v Repnu.

mali oglasi

OSMICO je odprl Romano Purič v Repnu.

OSMICO je odprl Josip Gruden v Samatorci 6/a. Toči belo in črno vino.

OSMICO je odprl Albin Tenze - Križ 111. Toči belo in črno vino.

OSMICO je odprl Herman Škrlj v Saležu na št. 35. Toči belo vino in teran.

OSMICO je odprl v Zgoniku Miro Žigon.

PRODAM prikolico s knjižico in grablje (reginatore) za traktor. Tel. 0481/776061.

PRODAM počitniško prikolico knaus v dobrem stanju po ugodni ceni. Tel. 0481/882006.

PRODAM čistokrvne mladiče kraškega ovčarja brez rodovnika. Tel. 229225.

PRODAM knjige za 1. letnik poklicne šole J. Stefan - oddelek RTV. Tel. 200878.

IŠČEM zazidljivo zemljišče na Krasu. Telefonirati v večernih urah na št. 213652 ali 213348.

DIPLOMIRANA bolničarka išče delo. Tel. 228950.

KUPIM zazidljivo zemljišče v okolici Trsta. Tel. 774434.

CVETLIČARNA ANGELA obvešča, da bo ponovno odprta od 22. t. m.

NUDIM lekcije angleščine za vse nivoje po znosnih cenah. Tel. 774133.

Poletni vozni red vlakov Velja od 29. maja 1988 do 24. septembra 1988

H - hitri vlak; K - krajevni vlak; B - brzec; E - ekspresni vlak

TRST-BENETKE-BOLOGNA-RIM-MILAN-TURIN-GENOVA-VENTIMIGLIA-ANCONA-BARILECCE

Odhodi iz Trsta

- 4.25 H/K Benetke
5.15 K Benetke (\$)
5.50 H Benetke
6.17 B Mestre-Milan-Turin (□)
6.25 K Portogruaro (\$) (2) (1)
6.50 E Benetke
8.12 H Benetke
8.50 E (Benetke express) Benetke
9.50 K Benetke (\$)
10.30 B (Marco Polo) Mestre-Rim (*)
12.25 H Benetke
13.45 K Portogruaro (\$)
14.15 H Benetke
16.10 E Benetke-Milan
17.10 H Benetke
17.28 K Benetke
18.10 E Benetke-Bologna-Bari-Lecce (pogradi 2. razreda Trst-Lecce)
18.55 K Benetke (\$)
19.30 K Portogruaro (\$)
19.53 E (Simplon express) Mestre-Milan-Lambrato-Domodossola-Valtorbe-Pariz (pogradi 1. in 2. razreda Trst-Pariz; spalniki Zagreb-Pariz; pogradi 2. razreda Beograd-Pariz)

četrtkih; pogradi 2. razreda Varšava-Rim, ob sredah, petkih in nedeljah; pogradi 2. razreda Budimpešta-Rim, ob torkih, četrtkih in sobotah)

Prihodi v Trst

- 0.45 K/H Benetke (\$)
1.50 H Benetke
6.40 K Portogruaro
7.20 H Ventimiglia-Genova-Milan-Benetke;
Turin-Milan-Benetke (spalniki in pogradi 2. razreda Ventimiglia-Trst; spalniki Turin-Moskva, ob sobotah)
7.45 H Portogruaro (\$) (1)
8.13 E Mestre-Rim Termini (spalniki in pogradi 1. in 2. razreda Rim-Trst; spalniki Rim-Moskva, razen ob sobotah; pogradi 2. razreda Rim-Varšava, ob torkih, petkih in nedeljah; pogradi 2. razreda Rim-Budimpešta, ob ponedeljkih, četrtkih in sobotah)
8.50 E (Simplon express) Pariz-Valtorbe-Domodossola-Milan-Mestre (pogradi 1. in 2. razreda Pariz-Trst; pogradi 2. razreda Pariz-Beograd; spalniki Pariz-Zagreb)
9.20 H Benetke (\$)
10.13 E Lecce-Bari-Bologna-Benetke (pogradi 2. razreda Lecce-Trst)
11.13 H Benetke
13.05 K Portogruaro (\$) (1) (2)
13.30 E Milan-Benetke
14.23 H Benetke
15.26 H Benetke
16.20 H Benetke (\$)
17.50 H Benetke
19.10 H (Benetke express) Benetke

- 19.55 K Portogruaro (\$)
20.14 H Benetke
21.05 B (Marco Polo) Rim-Mestre (*)
21.40 B Turin-Milan-Mestre (□)
23.20 K Benetke
23.49 E Benetke

(□) - 1. in 2. razred z dodatkom za brzovlak
(*) - samo 1. razred z obvezno rezervacijo
(\$) - samo 2. razred
(1) - ne vozi ob praznikih
(2) - do 11.6. in od 19.9. dalje

TRST-OPČINE-LJUBLJANA-ZAGREB-BEOGRAD-BUDIMPEŠTA-VARŠAVA-MOSKVA-ATENE

- 0.22 H Opčine-Ljubljana-Zagreb
9.25 E (Simplon expres) Opčine-Ljubljana-Zagreb-Breograd-Budimpešta-Varšava-Moskva (pogradi 2. razreda Pariz-Beograd; spalniki Pariz-Zagreb; pogradi 2. razreda Rim-Budimpešta, ob ponedeljkih, četrtkih in sobotah; pogradi 2. razreda Rim-Varšava, ob torkih, petkih in nedeljah; spalniki Rim-Moskva, razen ob sobotah; spalniki Turin-Moskva, ob sobotah)
13.40 K Opčine-Ljubljana (\$) (1) (2)
18.38 H Opčine-Ljubljana (\$) (1) (2)
20.40 E (Benetke express) Opčine-Ljubljana-Zagreb-Beograd-Atene (spalniki in pogradi 2. razreda Benetke-Beograd; pogradi 2. razreda Benetke-Atene; spalniki Benetke-Atene ob četrtkih in nedeljah)

Prihodi v Trst

- 5.10 E Zagreb-Opčine
7.27 E (Benetke express) Atene-Skopje-Beograd-Zagreb-Ljubljana-Opčine (spalniki in pogradi 2. razreda Beograd-Benetke; pogradi 2. razreda Atene-Benetke; spalniki Atene-Benetke ob četrtkih in nedeljah)
9.35 H Ljubljana-Opčine (\$) (1) (2)
16.28 H Ljubljana-Opčine (\$) (1) (2)
19.23 E (Simplon express) Moskva-Varšava-Budimpešta-Beograd-Zagreb-Ljubljana-Opčine (spalniki Zagreb-Pariz; pogradi 2. razreda Beograd-Pariz; pogradi 2. razreda Budimpešta-Rim, ob torkih, četrtkih in sobotah; pogradi 2. razreda Varšava-Rim, ob sredah, petkih in nedeljah; spalniki Moskva-Rim razen ob četrtkih; spalniki Moskva-Turin, ob četrtkih)
(\$)- samo 2. razred
(1) - ne vozi ob nedeljah
(2) - ne vozi 15.8.88

TRST-VIDEM-TRBIŽ-DUNAJ-SALZBURG-MÜNCHEN

- 5.55 H Čenta (avtobusni nadomestni servis Čenta-Trbiž) (\$)
7.05 H Videm (1)
7.50 H (Gondoliere) Videm-Trbiž-Dunaj;
Videm-Trbiž-München
10.35 K Videm (\$)
12.20 H Trbiž

- 13.10 K Videm-Karnija (\$)
14.05 H Videm
14.35 K Videm (\$)
16.30 H Videm (1)
17.00 K Videm (\$)
17.40 H Videm-Benetke
18.00 K Videm (\$)
19.37 H Videm
21.05 H (Italien Österreich Express) Videm-Trbiž-München;
Videm-Trbiž-Dunaj (pogradi 1. in 2. razreda Trst-Dunaj)
23.15 K Gorica (\$) (1)

- Prihodi v Trst
1.00 K Videm (\$) (2) (3)
6.30 K Gorica (\$) (1)
7.00 K Videm (\$)
7.50 H Benetke-Videm (1)
8.45 H (Österreich-Italien Express) München-Trbiž-Videm;
Dunaj-Trbiž-Videm (pogradi 1. in 2. razreda Dunaj-Trst)
9.30 H/K Videm (\$) (1)
10.25 H Videm
11.55 K Videm (\$)
14.16 H Videm (1)
15.00 K Videm (\$)
15.35 H Videm (\$)
16.48 H Videm
17.45 K Videm (\$)
18.50 K Videm (\$)
19.42 H Trbiž-Videm
21.12 K Videm (\$)
22.13 H (Gondoliere) Karlsruhe-Trbiž-Videm;
Dunaj-Trbiž-Videm
4.00 K Videm (\$)
(\$)- samo 2. razred
(1) - ne vozi ob praznikih
(2) - ne vozi 15.8.88
(3) vozi samo na dan po prazniku

Stališče sindikata FISOS-CISL

Spor glede »posebnih« storitev ne sme prizadeti pacientov

Poletje spornih ministrskih dekretov. Po ministru Ferriju, ki je z odlokom omejil hitrost na avtocestah in cestah v obdobju počitnic, je zdaj na vrsti Minister za zdravstvo Donat Cattin. Odlok, ki je bil objavljen v Uradnem listu 30. julija letos in ki do nadaljnjega prekinja plačevanje posebnih uslug zdravnikom splošne prakse in pediatri, je že povzročil val polemik, tako med zdravniki, kakor med sindikalisti. Edini, ki zaenkrat molčijo so pacienti, ki bodo, kot kaže, prvi oškodovani.

V čem obstoji pravzaprav spor? Preprosto povedano, ministrski odlok spremeni, oziroma do nadaljnjega prekinja izvajanje členov št. 29 in 41 kolektivne delovne pogodbe iz lanskega leta, ki ureja odnose med zdravniki splošne prakse in pediatri in Krajevni zdravstvenimi ustanovami.

Odlok je bil po vsej verjetnosti sprejet s ciljem varčevanja, vendar se zdi, da gre za neprimeren način varčevanja, ki bo oškodoval predvsem paci-

ente. Tako ugotavljajo sindikati na vsedržavni in krajevni ravni. Sindikat FISOS-CISL je prejšnji teden poslal predsedniku goriške KZE, predsedniku zdravniške zbornice, goriškemu županu in tajnikom treh sindikalnih organizacij dalše pismo, v katerem opozarja na novonastali položaj in poziva, naj ne ukrene ničesar, kar bi oškodovalo paciente. Sindikati ugotavljajo, "da gre za spor, ki zadeva Krajevne zdravstvene ustanove in zdravnike in nikakor ne pacientov, ki za nastalo stanje niso in ne morejo biti krivi".

Pacienti imajo vso pravico do oskrbe, tako kakor doslej, ne glede, kdo bo te "posebne" usluže plačal. Kot "posebne" zdravstvene usluže kolektivna delovna pogodba predvideva občasne obiske na domu, zdravljenje na domu, injekcijsko službo, cepljenje itd. Gre za vrsto uslug, ki so posebnega pomena v krajih, kjer ni ambulant, oziroma drugačnih možnosti.

Sindikati izražajo tudi vrsto pomislekov glede vsebine odloka. Gre za

nevaren precedens ko minister z odlokom prekine, čeprav začasno, izvajanje kolektivne delovne pogodbe.

Kako se bo zadeva razvijala naprej? Sindikati pozivajo zdravnike naj ne glede na odlok še naprej opravljajo usluže in zahtevajo plačilo. Velika napaka bi bila, če bi posledice začeli zvrčati na paciente.

Ker gre za ministrski odlok, ki mora biti ratificiran v roku 60 dni, velja počakati do konca septembra. Do takrat naj bi se stvari odvijale tako kakor doslej.

Odlok je bil sprejet v vidu varčevanja, oziroma zmanjševanja stroškov v zdravstvu. Če je šlo za zlorabe in nepotrebno zapravljanje, bi pristojni organi morali najprej uvesti strožje nadzorstvo in se šele nato poslužiti drastičnih ukrepov.

Sindikat FISOS-CISL predlaga, da bi o tem aktualnem vprašanju stekla razprava med vsemi političnimi in družbenimi silami in to čimprej.

Priprave na jesenski sejem mode

Obetajo se precejšnje novosti

Jesenski modni sejem Flash moda bo na goriškem razstavišču Espomego čez približno poldrugi mesec, v dneh od 29. septembra do 3. oktobra. To bo že peta prireditev nadvse uspešne in odmevne pobude.

Kljub počitniškemu obdobju, priprave na pomembno gospodarsko manifestacijo potekajo po dogovorjenem redu.

Goriška sejemska ustanova in Deželna ustanova za razvoj obrtništva, ki sta doslej organizirali to modno manifestacijo stremita k čimvečji povezavi z gospodarskimi operaterji, bodisi v obrtniškem, kakor v trgovskem sektorju. Ustanovili so tako odbor operaterjev za Flash modo, ki bo sodeloval pri organizaciji sejma. Odbor je v prejšnjih dneh na srečanjih, ki so jih imeli z organizatorji sejma, predlagal tehnične in organizacijske inovacije. Eden od predlogov zadeva drugačno razporeditev razstavnih prostorov. Trgovski del naj bi bil različen od dela, kjer bi nastopali obrtniki — preoizvajalci. To naj bi dosegli z razdelitvijo celotnega razstavišča na obrtniški in na trgovski del, kar bi zagotovilo sej-

mu večjo preglednost. Razen tega se organizatorji sejma trudijo, da bi Flash moda ne bila razstava kot vse druge, pač pa, da bi na tej manifestaciji prikazali in nudili kaj več. Zato nameravajo že ob prihodnji izdaji sejma popestri z dodatnimi stranskimi manifestacijami.

V Podturnu konec šagre

V Podturnu se je v torek zaključila tradicionalna šagra. Na slovesnem sklepnem večeru je bila na sporedu tudi tombola. Celotni izkupiček bodo organizatorji namenili v sklad za prenovitvena dela freske v cerkvi sv. Ignacija na Travniku.

Tombolo so na šagri pripravili že prejšnji teden. Tokrat se je sreča najprej nasmehnila Ostelii Cabas iz Gorice, saj je prva dosegla činkvino - ta je veljala 300 tisoč lir. Poldrugi milijon lir prve tombole sta si kasneje porazdelila Giovanni Pastorello in Antonello Leoni, poslednji dobitnik, in sicer drugo tombolo (petsto tisoč lir), pa je odnesel Doro Prinčič, prav tako iz Gorice.

Posebna oskrba za diabetike

Sindikat FISOS-CISL obvešča, da so Centri za zdravljenje sladkorne bolezni, pooblašteni za izdajanje posebnih izkaznic, ki dajejo pravico do brezplačne izročitve diagnostičnih in terapevtskih proizvodov, navedenih v ministrskem dekretu z dne 8. 2. 1982.

Pacienti, ki se nameravajo poslužiti te možnosti, naj v Centrih dvignejo poseben obrazec in ga predložijo v izpolnjenem zdravniku. Tako izpolnjen obrazec je treba spet vrniti Centru.

Izkaznica, ki jo izda Antidiabetični center, velja na celotnem državnem ozemlju.

prispevki

Namesto cvetja na grob Danota Tomšiča daruje Slavko Pahor 30 tisoč lir za KD Sovodnje.

izleti

Društvo slovenskih upokojencev obvešča, da pripravljajo od 4. do 9. oktobra avtobusni izlet na Dunaj. Prijave bodo sprejemali na sedežu društva, in sicer 18. t. m. od 10. do 12. ure. Ob prijavi je treba tudi vplačati akontacijo.

SPD Gorica obvešča, da bo 28. avgusta izlet na Nevejsko sedlo in Prestreljenik. Posebej je namenjen udeležencem tečajja smučanja. Pojasnila in prijave v trgovini Bavcon.

razna obvestila

KD Paglavec iz Podgore prireja tečaj kajakaštva v 6 lekcijah s pričetkom 22. t. m. ob 18. uri. Zbirališče na društvenem sedežu. Na razpolago bo tudi oprema. Za podrobnejše informacije tel. 30835.

SDGZ Gorica sporoča, da so uradi zaradi dopustov zaprti do petka, 19. t. m. Hkrati obvešča člane, da so na razpolago bilance za prvo polletje.

Občina Doberdob obvešča, da bodo zaradi vedno večje količine odpadkov občinski delavci pobirali smeti po Jamljah vsak ponedeljek od 7.30 dalje in vsak petek ob običajni uri. Za vse drugo občinsko območje ostane urnik pobiranja smeti nespremenjen.

Občina Doberdob obvešča, da v mesecu avgustu ne bo že programiranega zbiranja starega železa. Za nadaljnje zbiranje bo Občina naknadno obvestila občane.

kino

Gorica

VERDI 19.30-22.00 »Top model«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

VITTORIA 17.30-22.00 »Intrecci pornografici di gruppo«. Prepovedan mladini pod 18. letom.

Nova Gorica

SOČA 18.30-20.30 »Goli v sedlu«. DESKLE Zaprti.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI Rita Bassi — Ul. Don Bosco 175 — tel. 32515.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU Comunale 1 — Ul. Manlio 14 — tel. 480405.

pogrebi

Danes v Gorici ob 9.30 Jolanda Ostromann iz splošne bolnišnice v cerkev na Rojčah in na glavno pokopališče, ob 11. uri Maurizio Vida iz splošne bolnišnice v cerkev in na pokopališče v Ločniku.

Danes v Gradežu spet občinski svet

Torkovo srečanje med predstavniki laičnih in levih strank za rešitev krize na občini v Gradežu ni obrodilo sadov. Pobudo za srečanje so dali socialisti, ki so na pogovor povabili predstavnike komunistov, socialdemokratov in gibanja Giustizia e libertà. Slednjemu pripada, kakor znano, tudi sedanjí župan Fabio Zanetti.

Stališča predstavnikov strank so dokaj različna in menda ni bilo mogoče najti skupnih točk. Za dana popoldne (ob 16. uri) napovedana seja občinskega sveta se torej obeta v dokaj razburljivem in vročem vzdušju. Tako nekako, kakor je bila zadnja, pred skoraj dvema mesecema. Zdi se, da župan Zanetti in njegova skupina ne nameravajo podati ostavke in trmasto vztrajajo, da je treba pred tem korakom imeti že pripravljene drugačne rešitve.

Spričo zapletenega položaja je težko predvideti kakšne bodo možne rešitve. Zmeraj bolj otipljiva pa postaja možnost predčasnega razpusta občinskega sveta in imenovanje komisarske uprave.

Razprtje v vodenju Občine trajajo že poldrugo leto, že precej mesecev pred tem pa so bile v večini težave.

Zaradi politične krize ostajajo neresena številna važna vprašanja urejanja komunalnih naprav, prostorskega urejanja in gospodarskih pobud.

Prijava založ vina in vinskih proizvodov

Vinogradniki in trgovci z vinom in vinskimi proizvodi morajo do 6. septembra, in to na posebnih obrazcih, ki so na razpolago na županstvih, prijaviti zalogo vina in vinskih proizvodov na dan 31. avgusta letos. Tako določajo ministrski dekreti 10. 7. 1985, 15. 7. 1987 in 22. 6. 1988 in okrožnica št. 8 Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo z dne 7. 7. 1988.

Za kršilce je predvidena denarna sankcija v znesku od tristo tisoč lir do treh milijonov in objava obsodbe v dveh dnevnikih.

Veliko dela za sodne organe v Novi Gorici

Zaradi ilegalnega prehoda meje so lani obsodili skoraj 500 oseb

Temeljno sodišče in Sodišče za prekrške v Novi Gorici imata veliko opraviti s tako imenovanimi »mejašiči«, to je tistimi posamezniki ali skupinami oseb, ki kršijo jugoslovanski zakon o prehajanju državne meje in o gibanju v obmejnem pasu. Pred sodniki dobijo svoj epilog različne zadeve, v katere so zapleteni posamezniki ali skupine ljudi, ki prihajajo iz različnih območij Jugoslavije ali pa tudi iz drugih držav. Njihove izpovedi pred sodniki so pogosto dramatične in izražajo življenjske in družbene razmere ter pogoje, v katerih so obdolženi živeli in zaradi katerih so se morda tudi odločili za nezakonit prehod jugoslovansko-italijanske meje. Značilno je, da slabšanje gospodarskih razmer, tudi razmer v Jugoslaviji, pospešuje število tistih, ki menijo, da se jim bo posrečil pobeg v kako tujo zahodno državo in kjer bi lahko dobili zaposlitev in si zagotovili druge pogoje za normalno življenje. Toda za novejšje razmere je tudi značilno, da države v katere bežijo nimajo veliko razumevanja za takšne želje in težnje, in ubežnike praviloma vračajo v državo iz katere so pobegnili. Tako ravnajo tudi italijanske oblasti, ki ubežnike na našem obmejnem območju, jugoslovanskim organom vračajo na Mednarodnem mej-

nem prehodu v Rožni dolini (to je pri Rdeči hiši).

O »mejašičih« in njihovih stiskah ter usodah, smo se pogovarjali z Majdo Krapež, vodjo sodišča za prekrške v Novi Gorici. Poudarja, da imajo z njimi veliko dela, postopki se množijo iz leta v leto, čeprav sodnikov za prekrške primanjkuje, tudi v primerjavi s sodniki za prekrške drugod ob meji, na primer v Kopru in v Murski Soboti. Lani so sodniki za prekrške v Novi Gorici zaradi kršitve omenjenega zakona o prehajanju državne meje in o gibanju v obmejnem pasu, obsodili 494 oseb. Po zakonu so lahko obsojeni na denarno kazen v znesku do 3 milijone starih dinarjev, do največ 30 dni zapora ali pa na ukor. Lani je bilo 301 obdolžencev obsojenih na zaporno kazen, 170 na denarno kazen, 23 osebami pa so sodniki za prekrške izrekli ukor.

Sodnica Krapeževa je pripovedovala, da so med obtoženci tudi uživalci mamil, osebe z majhnimi otroki, brezdomci, klateži in druge osebe, ki včasih potrebujejo pomoč, pogosto tudi razumevanje in usmiljenje. Zakon seveda zahteva postopek in ukrepanje, pri čimer pa je odnos do obtožencev skrben in odgovoren. Po zakonu so tisti, ki kršijo zakon o prehajanju državne meje in o gibanju v obmejnem

pasu, lahko do tri dni zadržani v priporu, če to zahteva ugotavljanje njihove identitete. Takšna potreba pa je zelo pogosta, ker posamezniki nimajo pri sebi dokumentov ali drugih dokazil o njihovi istovetnosti. Na splošno pa ravnajo tako, da obtožence čimprej privedejo k sodniku za prekrške, da začne in konča postopek. V posameznih primerih sodniki delajo tudi izven svojega rednega urnika, da bi tako pospešili postopek, pri čimer to kaže tudi na njihovo človeško občutljivost in humanost. Predsednica organa za prekrške v Novi Gorici je nadalje poudarila visoko strokovnost organov milice, ki opravijo del postopka. Sicer pri odkrivanju prekrškov, ki zadevajo prehanje meje ali gibanje v obmejnem pasu, sodelujejo tudi vojaki obmejnih enot jugoslovanske armade. Majda Krapež je tudi opozorila, da imajo sodniki za prekrške na voljo pooblaščenec prevajalce za razne jezike, tako tudi za turški, albanski, arabski in romunski jezik. Dober sodelavec sodnih organov je Aleš Komavec, zapriseženi sodni tolmač za italijanski in nemški jezik v Novi Gorici.

Naj dodamo, da problem »mejašev« izhaja iz obmejnega lege Nove Gorice, in torej tega pojav ne gre podcenjevati. Lahko se zdi absurdno, toda tudi nezakonito prehanje državne meje ali gibanje v obmejnem pasu je dokaz več o odprtosti in celo o demokratični funkciji in naravi te meje. Poudarjamo tudi, da sodniki za prekrške obravnavajo le enega ali dva obtoženca v enem postopku, skupino pa le v primeru, če so obtoženci med seboj v sorodu. Proti skupinam oseb, ki kršijo omenjeni jugoslovanski zakon o prehajanju državne meje in o gibanju v obmejnem pasu, pa vodijo obravnave pred Temeljnimi sodiščem v Novi Gorici. Tudi to sodišče pa ima z »mejašiči« že nekaj let veliko opraviti.

Marjan Drobež

Ilegalno so prešli mejo

Veliki šmaren je marsikoga spodbudil, da se je podal na krajši oddih. Na mejnih prehodih je bil promet gost, toda potekal je brez večjih zapletov. Skupinica šestih jugoslovanskih državljanov je želela izkoristiti preteklo praznično vzdušje in je ilegalno prestopila italijansko-jugoslovansko mejo. Skupinico je nato izdalo napol prazno mestno središče, saj jih je izvidnica policije takoj ustavila in pregledala. Po hitrem postopku so šesterico pospremili na mejni prehod pri Rdeči hiši in jih izročili jugoslovanskim mejnim organom.

Podobna usoda je doletela tudi dva Egipčana, ki sta se potikala po mestnih ulicah. Varnostni organi so dvojico prijeli ter ju nemudoma pospremili v Milan, na egipčanski konzulat. Tu so nato poskrbeli za njun polet nazaj domov.

V novogoriškem Casinoju bodo 23. avgusta žrebali »japonca«

V novogoriški igralnici pri Park Hotelu je vsak večer zelo živo. Igralska mrzlica ostaja tudi v teh vročih poletnih dneh zelo visoka, saj sreča nikdar ne počiva. Kdor se bo v teh dneh podal v novogoriški casino bo poleg vstopnice, kot je že običaj, prejel tudi srečko za žreb avtomobila.

V sredo, 24. t. m., bo ponovno na sporedu slavnostni večer, na katerem bodo izžrebali srečnega dobitnika japonskega avtomobila Pony Hyundai. Na sliki (foto A. Waltritsch) vidimo avto Pony, ki ga je novogoriški igralnici posredoval Walter Lutman, ki je zastopnik tega japonskega podjetja v Gorici.

Voda je spet pitna vendar jo na Vrhu primanjkuje

Težave v oskrbi z vodo na območju sovodenjske občine še niso bile povsem odpravljene. S higienskega vidika je voda spet primerna za pitje in je župan že tudi preklkal prejšnjo prepoved, pač pa zdaj primanjkuje vode na Vrhu, oziroma v delu naselja. Tu so imeli znatne težave že prejšnji teden, ko so pipe ostale suhe tri dni.

Težave so se ponovile v torek in jih je nedvomno pripisati preveliki porabi na drugih območjih kraškega vodovodnega omrežja. Prebivalstvu je po dogovoru z Občino priskočila na pomoč prefektura, ki je dala nalog za dovažanje vode vojski. Za tak ukrep so se domenili tudi v bodoče, če se bodo težave ponovljale.

Torkova nevihta in osvežitve je pripomogla k normalizaciji. V torek ponoči je voda spet pričela dotekati tudi v najvišje ležeče hiše. Vendar se težave, ob nadaljevanju sušnega obdobja, utegnejo spet kaj kmalu pojaviti.

Slikovita nesreča

V torek ponoči je v centru Tržiča prišlo do nenavadne in slikovite prometne nesreče. K sreči se je vse zaključilo le z veliko gmotno škodo, toda le po naključju ni prišlo do resnejših posledic.

Ko je avtosterna gasilcev, namenjena v Ronke, zavila s polno paro po Ulici Duca d'Aosta, je na vso moč zadela v nekaj menda nepravilno parkiranih avtomobilov. Voznik je po trčenju izgubil nadzorstvo nad vozilom, ki je zaključilo svojo divjo vožnjo v nekaterih avtomobilih in posodah za smeti. Tri posode je tudi po trčenju odbilo v bližnjo izložbo veleblagovnice Upim. Posode so popolnoma razbile izložbo, steklene drobce pa je razneslo daleč naokrog. Na prizorišče nesreče so brž prihтели karabinjerji, poleg njih pa seveda številni radovedneži.

Prerezal si je kito na nogi

Previdnosti ni nikoli dovolj. Porezane noge in roke, udarci na glavi, občasno tudi razne infekcije so dokaj pogosti pojavi med poletno kopalno sezono. Zlasti pogoste so poškodbe na nogah. Včeraj so v goriško splošno bolnišnico pripeljali mladoletnika S. F. iz Gorice. Med kopianjem v umetnem jezercu pri Fari, ki je sicer znano po čisti in sveži vodi, si je fant prerezal kito na levi nogi. Zdravil se bo mesec dni.

Mednarodno srečanje prireja Društvo slovenskih pisateljev Septembra letošnja »Vilenica 88« z nobelovcem Czeslawom Miloszem

Nobelovec Czeslaw Milosz

bra udeležilo letošnjega tretjega mednarodnega srečanja Vilenica 88, ki ga prireja Društvo slovenskih pisateljev. Dogajanje Vilenice 88 bo letos razpotegnjeno od Ljubljane do Trsta, od Štanjela do Lipice, vse to od 7. do 11. septembra.

Organizatorji želijo tudi letos obdržati najvišji intelektualni in umetniški nivo tega mednarodnega kulturnega dogodka. Ime dobitnika letošnje mednarodne literarne nagrade Vilenica, ki ga je izbrala žirija Društva slovenskih pisateljev ob pomoči mednarodnih konzultantov, bo razglašeno med dogajanjem Vilenice 88. Prvo nagrado Vilenica 86 je dobil italijanski pisatelj Fulvio Tomizza, lansko nagrado Vilenica 87 pa avstrijski pisatelj Peter Handke.

Tudi letošnji program, ki se ga udeležujejo pisatelji iz vseh dežel, ki jih zaobjema projekt Vilenica, so organizatorji obogatili z disputom, na katerega so iz vseh teh dežel posebej povabili več najuglednejših esejstov in publicistov, disput pa bo začel veliki poljski pesnik in Nobelov nagajenec za književnost Czeslaw Milosz s svojim prispevkom Četrta učna ura. Tema letošnjega disputa je Diaspora kot izziv.

Ob srečanju bo tudi letos objavljena publikacija — Vilenica 88. V njej bodo v izvornikih in v prevodih predstavljeni vse literarni prispevki 35 pisateljev in pesnikov iz omenjenih držav, ki bodo nastopili na dveh srednjeevropskih literarnih večerih in srednjeevropski literarni matineeji.

Približno 90 pisateljev in intelektualcev iz Poljske, Litve, Vzhodne in Zahodne Nemčije, Švice, Češkoslovaške, Madžarske, Italije, Avstrije in Jugoslavije se bo prve dni septem-

Kot rečeno, se bo letošnja Vilenica začela v sredo, 7. septembra, in sicer v Ljubljani, kjer bodo v Prostorih Društva slovenskih pisateljev predstavili program srečanja in publikacijo Vilenica 88.

Naslednjega dne dopoldne bo v Cankarjevem domu v Ljubljani disput Vilenica 88: Diaspora kot izziv z uvodnim posegom Czeslaw Milosza. Istega dne bodo izvolili mednarodno žirijo kritikov in publicistov za priznanje Kristala Vilenice 88 za najboljši literarni prispevek objavljen v publikaciji Vilenica 88. Popoldne bo udeležence srečanja sprejela predsednica Skupščine mesta Ljubljana Nuša Kerševan, zvečer pa bo v Cankarjevem domu srednjeevropski literarni večer.

V petek, 9. septembra, se bo Vilenica prevesila na primorsko stran. Dopoldne bo v hotelu Maestoso v Lipici tiskovna konferenca s predstavitvijo nagajenca Vilenica 88. Popoldne bo v Trstu srednjeevropski literarni večer, zvečer pa bo goste sprejel dolinski župan Edvin Švab.

Zadnji dan letošnje Vilenice (10. septembra) se bo začel s srednjeevropsko literarno matinejo v Štanjelu na Krasu. Tu bo tudi koncert Wiener Bach tria, predstavili pa bodo tudi slovenski prevod knjige lanskoletnega nagajenca Vilenice Petra Handkeja Ponovitev.

Zvečer se bo srečanje sklenilo z odprtjem razstave Marka Pogačnika pred jamo Vilenica in s svečano podelitvijo nagrade Vilenica 88 v jami Vilenici.

Razstava v sesljanskem sedežu turistične ustanove »Srečanje na obali« tržaških grafikov

Ko smo pred nedavnim ob množični razstavi tržaških grafikov v galeriji Cartesius ugotavljali, da je pobuda skupine petih članov Zdrženja tržaških grafikov uspela, smo tudi dodali, da skupino čaka še zahtevna preizkušnja, kajti sredi poletja napolniti veliko razstavno dvorano sesljanskega sedeža tržaške turistične ustanove ni majhna stvar. In vendar smo bili priča odprtju te razstave, ki obsega malone 50 del, 50 grafičnih odtisov. Toda tudi tokrat ne gre za razstavo del izključno članov Zdrženja, ker so ti povabili k sodelovanju še tri svoje tržaške kolege, tako da imamo v sesljanski dvorani razstavo del osmih tržaških grafikov.

Organizatorji so razstavi dali naslov **Srečanje na obali**. In gre zares le za srečanje, saj ne moremo govoriti niti o tematsko in niti ne o stilno ali tehnično enotni razstavi. Razstava je praktično zelo heterogena, pa čeprav bi lahko mogli reči tudi, da so dela šestih sodelujočih več ali manj izrazito figurativna, dela enega mojstra so na robu figurativnosti v najširšem pomenu besede, dela enega pa spadajo v območje čiste abstrakcije.

Kljub tej slogovni različnosti bi mogli za dva mojstra reči, da sta si dokaj sorodna. To sta **Franco De Grassi** in **Nereo Laurenzi**, izrazita figurativna upodabljalca realnosti, le da prvi s svojimi motivi - Ribiči, Savudrija, Lanterna, Jadro v Miramaru, itd. - ostaja na morju, Laurenzi pa se - s Kamnito streho, Oknom s pajčevino, Kraškim kotičkom itd. - sprehaja po našem Krasu.

Tema dvema je po slogu najbližji **Folco Jacobi**, ki se je nekoliko oddaljil od svojih nekdanjih cevi in slika sedaj drevje ali bolje le debela dreves in vse to v črnobeli.

Iz skupine petih je tu tudi **Edi Žerjal**, ki je dal na razstavo šest svojih del, med drugim Zid ter dve verziji Noetove barke. Tokrat vidimo pri njem več barvne sproščenosti.

Med goste skupine sodita poleg že omenjenega **Jacobija** še **Carmelo Vranich** in **Guido Walcher**. Vranich se prav tako oddaljuje od svoje nekdanje motivike in tudi od svoje tehnike. Na razstavi ima črnobelo jedkanico Utrujen alhimit ter barvni sitotisk Oseba v poletu. Walcher pa je predstavnik abstraktnih smeri in je dal na razstavo tri večbarve odtise, ki so značilni po svoji geometrični sestavi.

Še besedo dve o **Renati De Mattia** in **Mauri Israel**. De Mattijeva je zapustila dosedanja kraško motiviko in se opredelila za bolj živobarvno floro. Sicer ima še zelo lep motiv rdečega kraškega ruja in še motiv s kraškim gladežem, vseh ostalih šest listov pa upodablja cvetje, med drugim tudi sončnice.

Mauri Israel vztraja pri svojih glasbenikih. Vseh njenih devet motivov prikazuje glasbenike, in sicer Flavtista, Violinista, Čelista, Basista ali tudi dirigenta, pravzaprav le ali komaj nakazane mojstra s taktirko v roki. Seveda je Mauri Israel dosledna tudi v svoji tehniki, v črnobeli upodabljanju.

Razstava bo odprta do vključno jutri. (Fre)

Drevi premiera v gledališču Loža

Tomizzovo Boljše življenje na odrskih deskah v Kopru

Gledališče Loža - Loggia iz Kopra pripravlja danes, 18. avgusta, svojo prvo letošnjo premiero, in sicer priredbo romana **Boljše življenje** znanega italijanskega pisatelja **Fulvija Tomizza**, po rodu Istrana in prvega dobitnika slovenske literarne nagrade Vilenica. Fulvio Tomizza je za delo prejel nagrado Strega in avstrijsko nagrado za najboljši evropski roman leta 1979. V italijanski je sicer roman izšel leta 1976, v slovenskem prevodu pa smo ga dobili štiri leta kasneje. Boljše življenje je nekakšna istrska Biblija, slogovno in motivno bogata in avtenična literarna podoba tega politično, nacionalno in kulturno nenavadno razgibane prostora. V značaju in zgodbi mežnarja in župnikov iz majhne istrske vasice je zapisana malo znana »prazgodovina« Istre, predvsem pa njena, v glavnem zamolčana tragična usoda v dvajsetem stoletju, s poanto v eksodusu. Predstava išče izvorno identiteto tega prostora, izgubljeno v menjavanju ideologij, in jo skuša na novo vzpostaviti. Praznina in samota »puste dežele«, ki jo uprizarja dramaturgija Boljšega življenja, sta napolnjeni z zavzeto dramsko in poetično močjo članov in sodelavcev gledališča Loža: Livija Bogatca, Jožeta Hrovata, Staneta Starešiniča, Ludvika Barage, Zlate Rodoškove, Miloša Battelina, Valterja Dragana, Alenke Vidrih, Milana Vodopivca, Jane Habjan, Lidije Kozlovičeve, Alojza Miliča in Gašperja Tiča. Delo je dramaturgiral Blaž Lukan, avtor glasbe je Dario Marušič, režiser pa Brane Kraljevič.

Premiera bo ob 21. uri v koprskem gledališču.

Knjiga Aleksandra Žorna Kritika branja je izšla pri Mladinski knjigi Literarna kritika nove slovenske književnosti

Literarna kritika ima na Slovenskem relativno dolgo tradicijo, saj so pri nas o njej pisali že Zois (v pismih Vodniku), Čop, Levstik, Stritar, Cankar in mnogi drugi. Literarna kritika vsebuje praviloma analizo in oceno literarnega dela; pojem meri običajno na recenzije in eseje o sodobni literaturi, objavljene v časnikih in revijah (avtorji večidel niso literarni zgodovinarji). Aleksandra Žorna uvrščamo med kritike, ki so precejšen del svojega življenja in oblikovalnega interesa posvetili novi slovenski književnosti. Zornove kritike v knjigi **Kritika branja** so razdeljene po zvrsteh, letih izhajanja in abecedni avtorjev. Proza pokriva večino del v letih 1979 do 1986, ki so izšla v slovenskih založbah, razen Mohorjeve družbe in Kmečkega glasu.

Kritike so bile pisane približno enkrat mesečno za Naše razglede, tako da so skušale oblikovati tekoči kritični seminar, ki ga je vsebinsko določala živa in aktualna slovenska literaturna. Zornovo pisanje predstavlja skupaj z refleksijo literarnega predmeta vedno tudi jasno tematizirano avtorefleksijo. Med kvaliteta, ki zaznamujejo njegove jedrnatne in natančne zapise o novih slovenskih knjigah, velja omeniti načelno nepretencioznost in svojevrstno skromnost. Žorn se namreč zaveda, da je kritik kljub vsej svoji dolžni superiornosti vendarle »samo« nekakšen medij, skozi katerega govorijo drugi glasovi, sam pa jim je že po svojem oblikovalnem izhodišču na nek način podrejen. Celoten pregled kritik je opozoril na nekatere literarne fenomene, poetsko usmeritev in avtorska imena, ki so bila v 80-ih letih najvitalnejša in so dala najpomembnejše stvaritve.

V 1979. letu daje Žorn prednost štirim proznim delom, ki se vsako na svojem poetskem fonu najbolj odlikujejo. To so: **Mehika Uroša Kalčiča**, **Dom in jezik Danila Lokarja**, **Ljubezna Marjana Rožanca** in **Jakobove sanje Pavleta Zidarja**.

Leto 1980 prinaša spet štiri posebej izstopajoča dela: **Nož in jabolko Ivana Hergolda**, **Obnebeje metuljev Andreja Hienga**, **Ukletlo graščino Borisa Jukiča** in **Komedijo človeškega tkiva Vitomila Zupana**.

V 1981. letu se odlikujejo Zemlja Branka Gradišnika, **Noč do jutra Bran-**

ka Hofmana, **Pet fragmentov Lojzeta Kovačiča**, **Pot v nestalnost Toneta Perčiča** in **Hudodelci Marjana Rožanca**. Prihaja izredno močan udar proze, ki prinaša politično tematiko polpretekle zgodovine, zaradi politične anateme dotlej komaj dotakljivo. Poleg tega pride do izraza nadarjenost generacije mladih, ki pričenjajo objavljati prva dela: Perčič, Jukič, Kalčič, Filipič, Gradišnik, Vladimir Kavčič.

Leto 1982 prinaša dve veliki deli: **Gavženhrub Jožeta Snoja** in **Levitan Vitomila Zupana**. Obe imata tematske korenine v zgodovinski in ideološki resničnosti, ki je bila politično tabuizirana, pa vendar sta deli tudi pomembni literarni stvaritvi v estetskem smislu.

Leta 1983 dobimo **Odstranitev moje vasi Florijana Lipuša** in **Maksa Dimitrija Rupla**, ki odpira tragiko intelektualca v ideološki diktaturi. 1984. leto prinaša po mnenju A. Žorna tri literarno najzanimivejše in najzrelejšje knjige: **Severni sij** Draga Jančarja, **Loreano Borisa Jukiča** in **Prišleke** Lojzeta Kovačiča. Istega leta izide tudi dve deli, ki odpirata zgodovinsko politično tematiko, **V labirintu Borisa Pahorja** in **Umiranje na obroke Igorja Torkarja**. Pahorjevo delo govori o povojnem Trstu in odkriva vsa protislovja revolucionarne politike v okviru mednarodnih svetovnih sil, ki so končno pripeljale do izgubitve Svobodnega tržaškega ozemlja, Torkarjeva knjiga pa se loteva dachauskih procesov na dokumentarno neposreden način.

Leto 1985 dobimo **Brilijantno** Milana Kleča, **Leta Branka Gradišnika**, **Smrt pri Mariji Snežni** Draga Jančarja in **Sentimentalne čase** Marjana Rožanca.

Pregled proze v vseh teh letih nam odkrije tri pomembne inovacijske in kvalitete sklope: odlično, poetsko in jezikovno nabito novo prozo, ki jo predstavljajo mladi prihajajoči slovenski ustvarjalci: Uroš Kalčič, Franjo Francič, Boris Jukič, Branko Gradišnik idr. Vsi že s svojimi prvenci opozorijo na izjemno obvladovanje literarne tehnike, na žanrsko razširitev meja poznanih poetskih principov in na literarno senzibilnost.

Drugi pomembni sklop je sled velike slovenske literarne tradicije. Predstavljajo jo Danilo Lokar, Andrej Hieng, Vitomil Zupan, Lojze Kovačič. Vendar to ni tradicija v smislu že poznane (preteklega slovenskega pisanja), ampak nadaljevanje lastne literarne poti, ki je v tem obdobju dosegla kulminacijo. Tretji sklop je radikalno posegel v travmatično ideološko resničnost slovenskega življenja in zgodovine. Sem spadajo dela Vitomila Zupana, Branka Hofmana, Dimitrija Rupla, Borisa Pahorja, Marjana Rožanca, Lojzeta Kovačiča, Jožeta Snoja, Draga Jančarja in Igorja Torkarja. Vsako zase posebej, vendarle našlo slovenski skupnosti literarni atribut za preživetje, zaključuje Aleksander Žorn.

Slavko Gaberc

Pogovor z rezijansko pesnico Silvano Paletti Bertulawo

Več kot desetletno »iskanje rezijanščine«

V Rozajanskem domu na Varkoti pri Ravanci v Reziji je te dni odprta razstava rezijanskih obrtnih izdelkov in predmetov. Na razstavi so na ogled tudi dela domačih avtorjev in zapisi v rezijanščini. Med temi je tudi obsežno gradivo za rezijansko slovnico in slovar rezijanskih besed. Oboje je delo domače pesnice **Silvane Paletti**, s katero smo se pogovorili o tem njenem že desetletnem »iskanju rezijanščine«. »Z zapisovanjem in prevajanjem rezijanskih besed v italijansko sem začela po potresu, saj ne bi hotela, da bi kmalu izgubili naš jezik, naše besede, tako kot smo na primer leta 1976 izgubili naše hiše in domove,« nam je povedala. »Knjiga-slovar je v bistvu že vsa napisana, manjkajo ji le še nekateri detajli. Sedaj čakam in upam, da bo slovar, ki bo nosil naslov *Impariamo il resiano*, kaj kmalu izšel.«

Silvana Paletti je med starejšimi prebivalci Rezije »izbrskala« več kot tisoč rezijanskih besed. Le-te ne bodo razvrščene v slovarju po abecednem redu, pač pa po argumentih: sklop besed bo na primer obravnaval imena živali, cvetic, orodja in podobno. Rezijanska pesnica zagnano načrtuje še druge projekte, vse pod skupnim imenomvalcem ohranjanja in ovrednotenja rezijanščine. Tako na primer

pripravlja rezijanski koledar, z imeni mesecev in tudi posameznih dni v domačem jeziku. Na razstavi v Rozajanskem domu je predstavila del tega koledarja: mesec avgust, ali v rezijanščini kar avost.

Opravila je tudi raziskavo o imenih domačij v Reziji od leta 1700 dalje, da bi se ohranila imena starih rezijanskih rodbin. Silvana Paletti je na primer »po domače« Bertulawa, ime pa izhaja iz njenega prednika, ki so mu pravili Bertulaw.

Drug tak načrt je priprava nove serije pravljic za predšolske otroke. Tako bi se lahko domači otroci že pred vstopom v šolo поблиže seznanili z domačo govorico, ki je bila dolgo časa zapostavljena. Šele zadnja leta je spet tudi nekako »uradno« zaživela. Od leta 1982 namreč med šmar-no mišo, mašo za veliki šmaren, berejo pismo, evangelij in nekatere druge molitve v rezijanščini. V rezijanščini so spregovorili ob majniku (prazniku 1. maja), pa tudi ob raznih drugih prireditvah. Potem, ko si je rezijanščina priborila svoje mesto na teh praznikih, so jo začeli domači ljudje tudi pogosteje uporabljati, kar je navsezadnje še najbolj razveseljivo.

Silvana Paletti Bertulawa

Atletika: sinoči na tradicionalnem mitingu v Zürichu Svetovni rekord B. Reynoldsa na 400 m Carl Lewis ugnal Bena Johnsona na 100 m

ZÜRICH — Kot vedno doslej je tudi letošnja izvedba velikega atletskega mitinga v Zürichu navrgla kopico odličnih rezultatov. Kar sanjski pa je čas 43"29, ki ga je na 400 m dosegel Američan Butch Reynolds. Točno dvajset let je trajal rekord 43"86, ki ga je dosegel Lee Evans 18. oktobra 1968 v Ciudad Mexico.

Reynolds se je rodil 8. 8. 1964 (1,93 m za 84 kg) je že na ameriških selekcijah za OI v Seulu dokazal, da je sposoben izboljšati stari Evansov rekord. Sinoči na magični stezi v Zürichu je torej Reynoldsu uspel veliki podvig.

Po sanjskem teku je Reynolds izjavil: »Pogoji so bili zares odlični in v sebi sem čutil, da lahko izboljšam Evansov rekord. Vseeno pa sem neko-

liko presenečen nad svojim podvigom.«

Osrednji dogodek sinočnjega mitinga pa je nedvomno bil velik dvoboj na 100 m med Američanom C. Lewisom in Kanadčanom B. Johnsonom. Le ta dvoboj je stal organizatorja kar 500.000 dolarjev. Zmagal je Carl Lewis, Johnson (bil je precej živčen po prvem napačnem startu) pa je bil le tretji.

Naj omenimo še zmago Italijana Francesca Panette na 3.000 m zapreke.

REZULTATI
MOŠKI 3.000 m zapreke: 1. Panetta (It.) 8'16"06; 2. Lambruschini (It.) 8'22"55; 3. Brahmí (Alž.) 8'24"63. 400 m:

1. Reynolds (ZDA) 43"29 (svetovni rekord); 2. Everett (ZDA) 44"20; 3. S. Lewis (ZDA) 44"26. 100 m: 1. C. Lewis (ZDA) 9"93; 2. C. Smith (ZDA) 9"97; 3. Johnson (Kan.) 10"00; 4. Imoh (Nig.) 10"04; disk: 1. Danneberg (ZRN) 66,54 m; troskok: 1. Conley (ZDA) 17"32; 2. Banks (ZDA) 17"19; palica: 1. Tarpenning (ZDA) 5,70 m.

ŽENSKES 100 m: 1. Ashford (ZDA) 11"03; 2. Jackson (Kan.) 11"14; 3. Brown (ZDA) 11"16; 100 m: 1. Tolbert (ZDA) 12"76.

Kuba potrdila bojkot

TOKIO — Kubanski veleposlanik Ricardo Danza Sigas v Severni Koreji je potrdil, da se njegova država ne bo udeležila olimpijskih iger v Seulu.

Nogomet: osmina jugoslovanskega pokala Presenečenje v Vinkovcih

Včeraj so igrali prve tekme jugoslovanskega nogometnega pokala. Do presenečenja je prišlo v Vinkovcih, kjer je domači Dinamo izgubil proti Rudarju iz Ljubije.

VČERAŠNJI IZIDI PRVIH TEKEM
Dinamo (V) - Rudar Ljubija 2:4 (2:1); Željezničar - Dinamo (Z) 1:1 (0:0); Partizan - Budućnost 3:0 (2:0); Sarajevo - Vojvodina 1:0 (0:0); Napredak - Mačva 0:0; Radnički Niš - Lirija 1:0 (1:0); Šibenik - Velež (1:0).

PSV Eindhoven - Milan 0:2

EINDHOVEN — Pred 27.000 gledalci je sinoči italijanski nogometni prvak Milan v prijateljskem srečanju premagal evropskega prvaka, moštvo PSV Eindhovna z 2:0 (1:0).

Strelca za Milan sta bila Van Basten v 29. min. in Massaro v 89. min. V vrstah italijanskih prvakov sta zlasti blestela Rijkaard in Donadoni. Naj omenimo, da tudi v tem srečanju Ruud Gullit ni igral, saj si ni še opomogel po poškodbah.

Drevi v Vidmu Udinese - Inter

VIDEM — Drevi ob 21.00 bo v Vidmu zanimivo prijateljsko nogometno srečanje med Udinesejem in Interjem. Za Sonettijevo moštvo bo drevesni test še kako zahteven po sicer zelo uspešnih nastopih v prejšnjih prijateljskih tekmah.

Košarka: na tiskovni konferenci Predstavili igralce goriškega prvoligaša

Odborniki goriškega košarkarskega prvoligaša so včeraj na tiskovni konferenci predstavili igralce, ki bodo v tej sezoni nastopali v A-2 ligi, in pa cilje, ki si jih je društvo zastavilo. Na sestanku, ki ga je otvoril odbornik Leo Terraneo, je dokončno padel vsak dvom glede drugega tujca, ki bo tudi letos Aleksinas. Težki ameriški center se je končno spoznael z vodstvom kluba, ki mu bo za prihodnje prvenstvo odštelo 220 tisoč dolarjev. Novosti pa ni v zvezi s sponzorjem, tudi o tem vprašanju pa bo kmalu padla odločitev, saj je društvo na dobri poti, da zaključi dogovore z večjim podjetjem (San Benedetto). Nadalje je o ekipi spregovoril potrjeni trener Bosini, ki je prepričan, da bo letos ekipa pristala med prvo deseterico. Priprave se bodo pričele že danes, ko bodo na Rojcah pod taktirko profesorja Romana posvetili pozornost izključno telesni kondiciji.

kratke vesti - kratke vesti

Dirka po Nizozemski

ALMELO (NIZOZEMSKA) — Belgijec Wim Arral je osvojil prvo etapo mednarodne kolesarske dirke po Nizozemski, medtem ko je včeraj zmagal John Talen.

Danes pokal Agostoni

LISSONE (MILAN) — Danes bo na sporedu kolesarska dirka za pokal Agostoni, zadnja preizkušnja za italijanske kolesarje pred skorajšnjim svetovnim prvenstvom.

»Proste« voznje v Monzi

MONZA — Brazilec Ayrton Senna na mclarnu je dosegel najboljši čas na včerajšnjih prostih poskusnih voznjah v Monzi za VN Italije v formuli 1, ki bo 11. septembra. VRSTNI RED: 1. Senna (Braz.) mclaren 1'29"13; 2. Piquet (Brat.) lotus 1'29"66; 3. Alboreto (It.) ferrari 1'29"86.

Košarka: Fantoni na delu

VIDEM — Košarkarji videmskega Fantonija, ki bodo igrali tudi letos v A-2 ligi, so včeraj začeli z delom za bližnjo sezono. Predsednik kluba Cainero je med drugim dejal, da bo letošnji cilj kluba napredovanje v A-1 ligo.

Mike Evans v Turinu

TURIN — Ameriški košarkar Mike Evans, ki je devet let igral v NBA ligi, bo drugi tujec turinskega kluba IPIFIM.

Mlade odbojkarice Agoresta na pripravah Deset dni v Tolminu

Tudi za odbojkarice združene ekipe Agorest so se zaključile počitnice. V ponedeljek je namreč skupina 25 deklet pod vodstvom trenerja Joška Prinčiča (pri delu mu pomaga Klavdij Strgar, koordinator dela pa je Miran Strgar) odpovala na desetdnevne priprave v Tolmin. V kraju Gornje Soške doline bodo mlade odbojkarice nabirale predvsem kondicijo, saj jih bo v novi sezoni čakalo precej napora. Nekatere bodo namreč igrale v prvenstvu under 14, druge v prvenstvu under 18, ostale pa bodo nastopale v 1. ženski diviziji.

Gostovanje v Tolminu bo priložnost tudi za prijateljska srečanja, saj se v športnem centru tega kraja na pripravah mudi več ekip iz Slovenije.

Vodstvo Agoresta obvešča, da se bodo priprave v Tolminu sklenile 25. t. m. Tega dne bo ob 17.30 skupni odhod iz pred Dijaškega doma.

Za predstavnice članske vrste Agoresta, ki bodo tudi letos nastopale v prven-

stvu C-2 lige, se bodo priprave pričele jutri, ko bodo odpotovale na Bled. Tu bodo pod vodstvom trenerja Romana Letotte (na treningih bo sodeloval tudi Igor Gomišček) vadile deset dni. Tudi od teh priprav, tako so nam povedali pri vodstvu Agoresta, bo odvisno, kako se bodo dekleta obnesla v prvenstvu. Lani so zasedla sredino lestvice, dejstvo pa je, da so v marsikaterem srečanju potegnili krajši konec zaradi pomanjkanja telesne vzdržljivosti in uigranosti. Naloga Letotte bo torej predvsem ta, da sestavi homogeno postavo, ki bo znala kljubovati močnejšim nasprotnicam in se sama potegovala za vrh razpredelnice.

Po blejskih treningih bodo odbojkarice Agoresta nadaljevale s pripravami v Gorici in v tem času odigrale vrsto prijateljskih tekem. V drugi polovici septembra pa se bodo udeležile srečanj za pokal Friuli. To bo v bistvu uvod v prvenstvo, ki se bo začelo oktobra.

skozi olimpijsko stoletje

Prvo slovensko zlato

Leon Štukelj je kot prvi Slovenec osvojil olimpijsko zlato. Leta 1976 je ob 10-letnici Športnih iger obiskal Trst. Ob spominu na obisk je Štukelj prejel iz rok predsednika Bora Dušana Košute tudi častno članstvo ŠD Primorec iz Trebča.

Igre v Parizu so bile mejnik tudi za slovenski šport. Telovadec Leon Štukelj je kot član jugoslovanske ekipe osvojil zlato kolajno v skupni oceni in si dodal tudi prvo odličje na drogu. Njegov uspeh ni bil naključen. Štiri leta kasneje je osvojil zlato na krogih. Leon Štukelj - novembra jih bo imel 90! - živi v Mariboru in se še živo spominja iger v Parizu:

»Prav pred kratkim sem vse svoje spomine napisal in pričakujem, da bodo izšli v knjižni obliki.« nam je povedal. »Obljubili so mi, da bo to ob mojih 90 letih.

O zmagi na olimpijskih igrah se mi tedaj niti sanjalo ni. Obveščanja tedaj skoraj ni bilo in med seboj se nismo poznali. V Parizu smo tekmovali v jutranjih urah, za zmago pa sem zvedel komaj popoldan. Po tekmi sem moral na zdravniški pregled v Versailles. Ko sem se vrnil v hotel, so mi tovariši že veselo mahali. Zapisnike in računanje so tedaj pripravljali ročno in delo je šlo počasi od rok.

O rezultatih so našo delegacijo obvestili iz športne redakcije časopisa "Le Matin". Po obvestilu smo sami šli v uredništvo, da bi zvedeli za vse podrobnosti. Videl sem že sestavljeno stran, ki je prinašala reportažo o moji zmagi in katero bi Parižani brali naslednje jutro.

Moja pot v Pariz je izgledala najprej kot nagradna. Med zadnjimi treningi sem si namreč poškodoval prste in roko sem imel zatečeno. To se je zgodilo 12 dni pred olimpijskim nastopom. Med potjo in tudi v Parizu sem si roko negoval in kljub vidnim znakom poškodbe vseeno poskusil telovaditi. Sprva je bil prijem gluha, ko pa se je mišičevje ogrelo, je šlo kar dobro. Tako je bilo tudi na tekmovalnem.

Kolajni Leona Štuklja sta bili sploh prvi za Jugoslavijo.

»Na poti domov smo prvi topel sprejem doživeli že na postaji v Postojni, ki je tedaj pripadala Italiji. Na postaji se je zbralo več tisoč ljudi, ki so nas pozdravljali. Rakek je že bil okrašen z zastavami in tako je bilo na vseh postajah od Ljubljane, ki nas je sprejela z velikansko množico, z godbo in govori. Od postaje smo po današnji Titovi cesti korakali do Narodnega doma, uraden sprejem pa je bil zvečer v vrtu Kazine.«

Leon Štukelj še danes opravlja telesne vaje. Doma ima kroge in se na njih dnevno dviguje ter ohranja primerno dinamične mišični ton. Štukelj je nastopil tudi na olimpijskih igrah v Berlinu leta 1936.

Ce je bil Nurmi pojem zaprtosti in skromnosti, se z njima ni odlikoval Johnny Weissmuller, plavalasi Američan lepe postave, ki je kot prvi človek preplaval 100 m v manj kot eni minuti (59"). Weissmuller je v svoji športni karieri zmagal še leta 1928, nato pa se je preselil v svet filma in podvigi Tarzana v džungli z borbami proti krokodilom so dolga desetletja zabavali gledalce po vsem svetu.

8. olimpijske igre so pomenile nadaljnjo uveljavitev športa, ki ni bil samo tekmovalje. Postajal je tudi predstava in večali so se pritiski za spremembo statusa amaterja. Na kongresu mednarodnega olimpijskega odbora v Pragi l. 1925 je odšel s prizorišča baron de Coubertin. Po 31 letih zavzemanja za olimpijsko gibanje so izgledale njegove teorije zastarele za tedanje stvarnost. Na čelo odbora je prišel Belgijec Baillet-Latour in za igre l. 1928 (gostil naj bi jih Amsterdam) so bile predvidene novosti.

Znova so začeli vnašati ekipne športe, igre pa so postale tudi uradno stvar žensk.

Organizacija v Amsterdamu ni bila posebno dobra. Težave so imeli tekmovalci predvsem s treningi, ker so domačini trdovratno odpirali športne naprave samo za tekmovaljanje. Zgodilo se je, da so se francoski atleti pritihtapili na stadion in bili po odkritju izgnani. Američani, katerih vodja delegacije je bil McArthur (oficir, ki je med drugo svetovno vojno poveljeval brodomu na Tihem oceanu), pa so pred vrata stadiona privedli težak kamion in zagrozili, da bodo z njim podrl vrata, če jim ne bo prostovoljno odprto.

Spričanki so bili tudi na samem vrhu. De Coubertin ni prišel v Amsterdam iz protesta proti spremembam v programu in uvedbi ženskih tekmovalj. Nizozemska kraljica Vilhelmina je v zadnjem trenutku odpovedala udeležbo na otvoritvi in dolžnost je prevzel manj viden član kraljevske družine.

BRUNO KRIŽMAN

naše planine in ljudje - naše planine in ljudje

Poletno delovanje SPDT Izlet na Dachstein povsem uspel

Velikošmaren izlet SPDT, ki je trajal tri dni (pač v soboto, nedeljo in ponedeljek) na Dachstein je povsem uspel, saj se ga je ob res idealnem vremenu udeležilo lepo število planincev, ki so se na Zgornje Avstrijsko podali z osebnimi avtomobili. Izlet je vodil predsednik društva Lojze Abram, udeleženci pa so se prvi dan podali najprej do Gosaua ter nadaljevali pot ob istoimenskem jezeru. Pot se je nato vzpela ter se po jugozahodnem grebenu Dachsteina zaključila na Adamek Hütte, kjer so prijazni oskrbniki že čakali naše. Po petih urah hoje se je torej zaključil prvi dan, saj je planince čakalo le še spanje.

Naslednji dan je bil »odločilen«. Planinci se se namreč po gosauskem ledeniku po južnem grebenu podali na vrh 2296 m visokega Dachsteina na Salzburškem, ki so ga dosegli po približno štirih urah hoje. Razgled je bil seveda izreden. Pri tej hoji se je predvsem izkazal trinajstletni Igor Žerjal, ki je plezal po zavarovani poti kot izkušen planinec. Povratek do kočje je bil dokaj hiter, člani SPDT pa so se še istega dne spustili v dolino in prespali v vasi Gosauamtal.

Tretji - zadnji dan je bil posvečen »turizmu«. Člani SPDT so si namreč ogledali Hallstatt, zibelko germanske kulture sploh. Mestece je lepo in značilno ob jezeru, delno pa je zgrajeno

na kolih na jezeru samem. Planinci so bili že istega večera doma z lepo izkušnjo za sabo, zahvaliti pa se morajo odličnemu vremenu in pa kot vedno brezhbitni organizaciji Lojzeta Abrama.

Odhod planincev SPDT na Monviso

V soboto odidejo na pot planinci, ki se bodo teden dni »podili« po Monvisu in okolici. Letošnjega »dolgega pohoda« se udeležuje res lepo število planincev, turo pa vodi tajnik društva Ervin Gombač.

Avtobusni izlet SPDT v Pierabec

SPDT prireja v nedeljo, 11. septembra, avtobusni izlet v Pierabec. Planinci se bodo z avtobusom peljali do kočje Tolazzi, nato pa se bodo mimo prelaza Bordingia podali do vasice Pierabec in jezera Volaja. Vpisovanje je na sedežu ZŠSDI (Ul. sv. Frančiška 20, 2. nad., tel. 767304). Izlet vodi Angelo Kermeč.

Plačevanje članarine SPDT

V tem obdobju se mnogo planincev in planink podaja v hribe, s tem pa se tudi postavlja problem plačane letne članarine SPDT, s katero je mogoče z velikim popustom prenočevati v planinskih kočah. Vsi tisti, ki bi torej radi plačali letno članarino SPDT, lahko to storijo v Tržaški knjigarni, ali pa ob ponedeljskih na sedežu SPDT (Ul. sv. Frančiška 20, 3. nad., tel. 744249). Opozoriti moramo, da bo naslednja seja SPDT v ponedeljek, 29. avgusta.

obvestila

ZŠSDI obvešča, da bo urad zaprt v soboto, 20. t. m., ter samo popoldne 18. t. m.

ŠD SOKOL obvešča, da bo prvi odbojkarški trening za letnike 1972 in mlajše na igrišču Sokola danes, 18. t. m. ob 19.30.

PRIMOTOR KLUB poziva vse člane, naj se udeležijo sestanka, ki bo jutri, 19. t. m., ob 20.30 v Lonjerju, zaradi važnih sporočil o nedeljski tekmi na Grobniku.

ŠD BREG - KOŠARKARSKA SEKCIJA vabi vse igralce letnikov 1976, 75, 74, 73 in 72 na skupen sestanek, ki bo v ponedeljek, 22. t. m., ob 19.30 v dolinski telovadnici. Na sestanek so vljudno vabljeni tudi starši.

KOŠARKARSKI KLUB BOR obvešča, da bo v ponedeljek, 22. t. m., ob 20.30, na stadionu 1. maj sestanek staršev in igralcev letnikov 1976, 75, 74, 70 in 71. Predstavili bomo programe letošnjega delovanja in okvirne smernice dejavnosti posameznih ekip. Prosimo za polnoštevilno udeležbo tekmovalcev in staršev. Prvi trening bo že v torek, 23. t. m.

ODBOJKARSKO DRUŠTVO BOR obvešča, da je zbor udeleženek priprav v Škofji Loki v soboto, 20. t. m., ob 7.30 pred železniško postajo v Sežani.

Berite

»Novi Matajur«

21. AVGUSTA

SE BO

Z ITALIJANSKIM
POKALOM

SPET ZAČELA SEZONA

MILIJARDNIH DOBITKOV

ZATO IGRAJTE

Totocalcio

Pogovor s slovenskim košarkarjem Borisom Vitezom »Želel bi igrati v Avstraliji«

Boris Vitez verjetno ne potrebuje posebne predstavitve: svoje prve košarkarske korake je opravil pri openskem Poletu, nakar je prestopil v vrsto Jadrana, kjer se je kaj kmalu izkazal za odličnega košarkarja. Po večletni izkušnji v dresu tržaškega prvligaša, je v sezoni 1986/87 prestopil k moštvu goriškega Segafreda, za katerega igra še danes. Pred kratkim se je mudil v Avstraliji, njegovi rodni deželi, kjer se mu odpirajo nova obzorja. Z Borisom smo se daljše pogovorili, povedal pa nam je sledeče:

»Dobil sem vabilo, da bi si ogledl igro ekipe iz Melbournea, ki igra v prvi avstralski košarkarski ligi. Bajje me hoče imeti v prihodnji sezoni za igralca. To vabilo je bilo nekaj posebnega: moj nekdanji soigralec Tim Dillon, ki trenutno igra pri tej ekipi, se je spomnil name in se tudi spomnil, da sem avstralski državljani. Zato mi je najprej on telefoniral in vprašal za mojo morebitno razpoložljivost. Vabilu sem se torej odzval predvsem zaradi njega, po drugi strani pa se je izkazalo, da je eden od sponzorjev ekipe Slovenec iz Nabežine, ki mu je ime Marjan Venier.«

»Kako pa so te v Avstraliji sprejeli?«

»Že prvi dan so me novinarji "napadli": treniral sem pač z eno najboljših ekip v prvi avstralski ligi, zato so bili vsi radovedni, kdo je ta nov član "posadke". Takoj so zvedeli vse o meni, tako da je bilo v naslednjih dneh v košarkarskih revijah in v avstralskih časopisih sploh precej govora o mojem povratku v rodni kraj. To bi bilo zelo prijetno in upajmo, da bom lahko v prihodnjih letih tudi igral za to ekipo. Mislim namreč, da je ta priložnost, ki se mi ponuja, izredna, predvsem kot življenska izkušnja.«

»Kako so ti v Avstraliji potekali dnevi?«

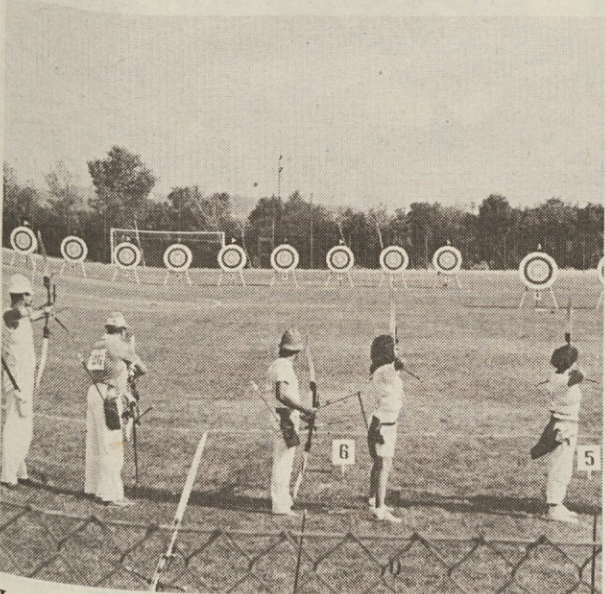
»V Avstralijo sem prišel prve dneve julija in tam ostal mesec dni. Z ekipo North Melbourne Giants sem treniral mesec dni in sledil tekmam širom po

plešejo med time-outi. Mnogo je torej poudarka na spektaklu. Raven avstralske košarke se je zelo dvignila, saj igra državna reprezentanca poletne turneje proti evropskim ekipam, kot na primer pred kratkim proti Sovjetski zvezi. Tekmo proti Sovjetom so lani izgubili le za eno točko. Videl sem vse avstralske reprezentante "na delu" in mislim, da imajo velike možnosti, da se uveljavijo v mednarodni konkurenci.

Med mojim bivanjem v Avstraliji se je tudi govorilo, da bi nekega dne lahko igral za avstralsko reprezentanco. Kot avstralski državljani bi imel tudi pravico do tega, a mi morate verjeti, da sem ob tej novici ostal šokiran. V Avstralijo bi šel igrati z velikim veseljem ter tako uresničil nove življenske izkušnje. Glede na to da postajam košarkarsko "star", bi lahko bila ta varianta zanimiva: družino bi lahko vzel s sabo, tako da bi lahko tudi oni spoznali to novo državo. Problem je v tem, ali bi me prihodnje leto goriška ekipa pustila, da odidem: časi se ujemajo, ker pri nas končujemo prvenstvo konec aprila ali v začetku maja, se pravi v mesecih, ko se v Avstraliji prvenstvo prav začenja. V Avstraliji pa je prvenstva konec zadnje dni avgusta ali prve dni septembra, ko so pri nas na sporedu poletni turnirji in temeljite priprave. Časi se torej ujemajo, vendar bo treba seveda rešiti vrsto birokratskih in drugih problemov. Takega problema, kot je moj pri goriškem prvligašu, za katerega igram, še niso imeli, zato ne vem, kako se bo ta zadeva iztekla. Za sedaj sem vesel, da sem preživel mesec dni v košarkarskem svetu, ki je bil zame popolnoma nov in presenetila me je predvsem organiziranost in raven tamkajšnje košarke. Zahvaliti se moram posebno Marjanu Venierju za povabilo in za bivanje na stroške ekipe in za potovanja po celi Avstraliji, predvsem pa zato, ker mi je dal možnost, da igram skupaj z avstralskimi igralci.«

ERIK DOLHAR

V nedeljo in za veliki šmaren je bilo v Bazovici slovesno S športnega praznika ŠD Zarja

Lokostrelci so se pomerili na tekmovanju »900 round« (levo), balnarji pa na tradicionalnem balinarskem turnirju. Na koncu so bili zadovoljni vsi.

ALDO RUPEL

Novo v zamejski telesni kulturi

Pogledi, popis dejavnosti in društev 37.

»Nujno je omeniti tudi hibo, ki je v društvu prisotna in pomeni drugačnost glede na preteklost. V društvu ni družabnega življenja; društvo ne igra vloge prireditelja družabnosti, ki bi služila povezovanju, spoznavanju, občutku pripadnosti ne le panogi temveč prijetnemu okolju, kar je v mestu izredne važnosti, kajti pripadniki naše narodnostne skupnosti se čutijo mnogo bolj razpršeni in odtujeni. Precej let nazaj je društvo bilo sposobno odigrati svojo vlogo tudi v tem smislu, zdaj pa plačuje davek splošni naglici, zasedenosti, raznolikim obvezam in tudi nujnosti po večji tehnični kakovosti na igrišču, kar pa zahteva pogoste vadbe.

Vzrok omenjeni pomanjkljivosti je treba iskati tudi v dejstvu, da v okviru telovadnice, ki jo odseki uporabljajo in tudi v okviru Kulturnega doma ni klubskih prostorov, kjer bi se zbirali. Gre na eni strani za gradbeno pomanjkljivost, na drugi pa za načelno stališče, da v Kulturnem domu v Gorici ni mesta za uradni sedež kakršnekoli organizacije ali kakršnegakoli društva, temveč je to servis, ki se ga lahko poslužujejo vsi z enako pravico, a brez predprav.

Kakšne so društvene perspektive v naslednjih letih? Pot vodi samo v izboljšanje kakovosti ponudbe, v razumno porazdelitev sil med odseki in v razumni izbiri otrok in mladine, ki bi se rada ukvarjala z naštetimi panogami, da ne bi zaradi čustvenih ali samo propagandnih razlogov zbi-

rali napačnega odseka, ki bi jih razočaral zaradi gibalno-tehničnih zahtev, ki jih pač predpostavlja.

MLADOST

V doberdobskem športnem društvu se je v tem desetletju spremenilo delovno vzdušje in pristop. Ni srž vprašanja v tem, da bi bili morda prej ti dve postavki zgrešeno zastavljeni. Gre za nujen razvoj, do katerega je prišlo zaradi dozorevanja ljudi in pogojev dela. Vadba na nogometnem igrišču je resnejša, z rednejšo prisotnostjo in zavzetostjo, tudi starši ne gledajo več povsem na popoldanske treninge kot na sprejemljivo parkiranje svojih otrok, temveč se začnejo zavedati, da od redne in strokovne vadbe lahko tudi otroci kaj odnesejo ne glede na nedeljsko prvenstveno zmago ali poraz.

Člansko moštvo je že nekaj let med vodilnimi v 3. amaterski ligi, poleg tega pa imajo pri Mladosti še cicibane, naraščajnike in mladince, ki tekmujejo v združeni ekipi skupaj s Sovodenci in s Štandrežci. Društveni nogometaši so vsi iz občine, kar pomeni tudi miselni premik pri društvenem vodstvu.

Objektivni pogoji dela zadevajo igrišče, ki so ga obnovili leta 1982. Šlo je za popravilo slačilnic in tribun, za izboljšavo samega igrišča in za postavitev potrebne mejne mreže. Dobršen del popravil so opravili s prostovoljnimi delom, kar je člane še bolj povezovalo, pa tudi gledalci so se v tem desetletju bolj navezali na prvo moštvo.

Novost predstavljajo tudi podporni člani, ki so v glavnem domači obrtniki in podjetniki. Oblika podpore ne moremo imenovati sponzorstvo, vendar je tolikšna, da lahko pri društvu še z izkupičkom, ki ga zaslužijo na vsakoletnem prazniku in s posojanjem proti plačilu enega igralca letno kakšni drugi ekipi, shajajo brez večjih zadolžitvev, čeprav je očitno, da pri tem društvu sredstva vedno primanjkujejo.

Dušan Jelinčič ZVEZDNATE NOČI Utrinki iz Karakoruma

Kaj pa, če bom jutri umrl?

V temi se nerodno motam po improvizirani jedilnici. Brez apetita jem ovsene kosmiče in pijem čaj, pred mano pa so silhuete Mojmirja, s katerim se odpravljam do tabora I, ter Silva in Pavleta, ki bosta šla do tabora II v višini 6300 metrov in tam prespala.

Odločitev, da se odpravim do šotorčkov na višini 5700 metrov in da torej opravim celih osemsto metrov vzpona in tako preverim, v kakšni formi sem, je pravzaprav padla še precej nenadno včeraj zvečer. Med večerjo, ko smo bili vsi zbrani, saj so se Viki in tovariši že vrnili z vzpona prav do te prve postojanke na gori in razlagali, kako je kaj tam, mi je Mojmir samozavestno rekel: »No, sedaj pa morava iti še midva do prvih višinskih šotorčkov, če ne bova počasi zamudila vlak odprave...« Jaz sem mu prikimal, nato pa sem na stvar pozabil, kot da se me ne tiče. Sam je bil nekoliko jezen na Vikija, ker se je slednji razhudil nanj, da je v knjigo vzponov zapisal, da se je šel umit v potok na spodnjem robu ledenika, ne pa, da se je podal z mano in Zaretom do baze pod K2. Nastala je majhna diskusija, pri kateri smo vsi dobro pazili, da se ne bi »izrodila« in postala preresna, tako da smo stalno zabavljali oba diskutanta, Mojmir pa jo je zaključil s stavkom: »Veš, zame je važnejše, da se umijem, kot da grem v bazo K2, zato pa sem to tudi zapisal v knjigo.« Vendar malo razburjenja mu je ostalo.

Ko pa sem nato ždel v šotoru in bral Škarjev Everest in so bili moji »stanovanjski« kolegi zaradi vzpona na goro tako trudni, da jim ni bilo do pogovora in so se že dokaj hitro zavili v spalne vreče in odjadrali v deželo sanj, je nepričakovano pokukala v šotor Mojmirjeva glava ter rekla: »Torej velja?«

»Ja,« je bil edini možen odgovor v taki situaciji.

»Kdaj?« povzame glava.

»V kuhinji ob štirih in pol?«, dvomeče vržem.

»Velja,« odgovorijo Mojmirjevi kodri, in že ga ni več. Jaz pa sem spet sam v šotoru s svojimi dvomi. Prijatelji spijo, sicer pa sem se že odločil: jutri grem na hrib. Kaj vse naj ta odločitev pomeni? Kakšne težave so sploh na poti do tabora I? Ta ledenik do vznožja, tisti strmi ozebnik preden prideš na sedlo, nato tista strma vesina tik pod šotorčki, bom sploh sposoben jutri to preplezati? Zazrl sem se v šotorsko platno, ki mu je dajal sij sveče neko posebno temno rumenkasto barvo. Nato sem stvar skušal pozabiti ter odprl dnevnik in se lotil zapisovati vtise tega dne. Vedno se mi namreč dogaja, da preden se odpravim na kako daljšo pot ali odločilen odhod, se mi nič ne mudi, pa čeprav bi se moral po logiki takoj odpraviti spat, da bi bil naslednjega dne čim bolj spočit. Pri meni pa ni tako. Vedno počakam in stvar dodobra premislim. In ko jo popolnoma seciram, analiziram in izživim, grem mirno spat, pa čeprav traja sen le uro ali dve.

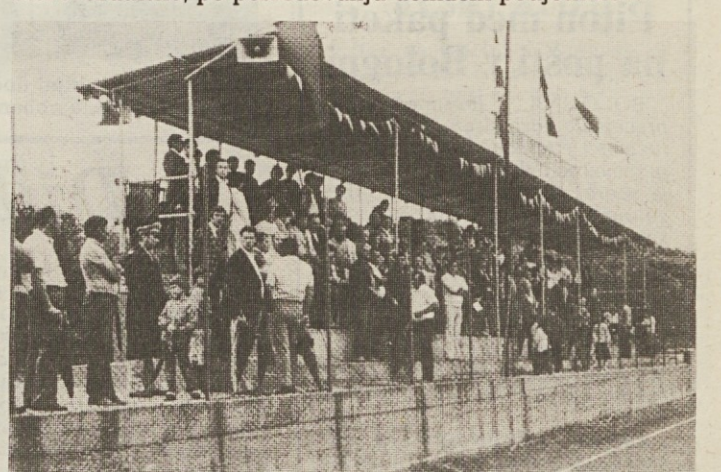
Tako sem ob siju sveče pisal dnevnik, počasi pa se je v meni začela razraščati neka čudna divja in uporna tesnoba. Pero je v enakomernih presledkih škrtalo po papirju, roke so me bolele od mraza, jaz pa sem skušal odgnati neprijeten vtis. Naenkrat se mi utrne. Divje zaprem zvezek, kar zaloputnem ga, pero pa zaženem na dno šotora. Matevž, ki spi na moji desni, se dvigne na bok, nekaj zabruna in me začudeno pogleda, jaz mu odvrnem: »Spi, medved bradat!«, nato pa se mi utrne kot zvezda, kot resnica, morda kot mora ali svoboda, in skoraj naglas izrečem stavek: »Kakšen smisel ima, da pišem dnevnik, ko pa bom morda jutri umrl?« Po tem spoznanju sem divje razburjen, obenem pa tudi divje umirjen. Zagledam se v ozkost šotorskega platna nad seboj, ki pa mi ta trenutek pomeni ves svet, in v trenutku trdno zaspim. Odločil sem, da grem in ni poti nazaj. Kaj pa, če bom jutri umrl?

Kako se je mogoče stiskati v štirih v takem šotoru?

Po približno petih letih premora so šli pri Mladosti še v eno bistveno izboljšanje: na pobudo združenega ženskega odbojarskega moštva Dom Agorest so zbrali preko trideset deklet, ki so se organizirano vključila v odbojarsko vadbo in v tekmovalne sisteme. Na ta način so zapolnili nedopustno vrzel, ki smo jo dolgo časa občutili kot tako na vzhodnem delu goriškega ozemlja.

Stiki in povezava preko meje so postali običajnost, ki ne predstavlja več izrednega dogodka in tudi to je novost. Poleg obmejnih stikov pa so nogometaši Mladosti imeli priliko srečati se ravno v zadnjih letih tudi z Vrbasom in Staro Gradiško, po posredovanju domačih podjetnikov.

Poleti leta 1982 so v Doberdobju dokončali obnovo nogometnega igrišča, tribun in slačilnic. Poleg prostovoljnega dela je vas prispevala tudi gmotna sredstva v dopolnitev tistega, kar je nudila občinska uprava.

Naročnina: mesečna 13.000 lir - celoletna 156.000 lir; v SFRJ številka 500 - din, naročnina za zasebne mesečno 6.000 - din, trimesečno 17.000 - din, letno 60.000 - din, upokojeni in študenti mesečno 4.500 - din, trimesečno 12.000 - din, letno 45.000 - din. Za organizacije in podjetja mesečno 7.000 - din, letno 75.000 - din.

Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo Tržaškega tiska, Trst 13512348

Za SFRJ - žiro račun 51420-603-31593
ADIT 61000 Ljubljana
Kardeljeva 8/II. nad. - telefon 223023

Oglaš - Ob delavnikih trgovski 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 60.000 lir. Finančni in legalni oglaš 1 modul (šir. 1 st. viš. 23 mm) 90.000 lir. Mali oglaš 700 lir beseda. Ob praznikih povisek 20%. IVA 18%. Osmrtne, zahvale in sožalja po formatu. Oglaš iz dežele Furlanije-Juljske krajine se naročajo pri oglašnem oddelku PUBLIEST - Trst, Ul. Montecchi 6 - tel. 7796-688, tix 460270 EST I, iz vseh drugih dežel v Italiji pri podružnicah SPI.

primorski dnevnik

18. avgusta 1988

TRST - Ul. Montecchi 6 - PP 559
Tel. (040) 7796-600 - Tix 460270
GORICA - Drevored 24 maggio 1
Tel. (0481) 83382 - 85723
CEDAD - Stretta De Rubels 20
Tel. (0432) 731190

Odgovorni urednik Marko Waltritsch

Izdaja
in tiska

ZTT
Trst

PIEG

Cian italijanske
zveze časopisnih
založnikov PIEG

V SZ zgorel potniški vlak: več mrtvih in ranjenih

MOSKVA — Vsaj deset mrtvih in precej ranjenih je bilo v železniški nesreči, do katere je prišlo v torek na progi med Moskvo in Leningradom pri kraju Bologoje. Kot poroča Tass, je brzec Aurora iztiril, nato pa je v restavracijskem vagonu izbruhnil požar, ki se je razširil tudi na ostale vagonne.

Zaradi slabih cestnih povezav gasilci iz Bologoje niso uspeli priti do gorečega vlaka, neki drug vlak s protipožarnimi napravami pa je ostal brez vode. Požar so končno pogasili, ko je vlak spet napolnil rezervoarje z vodo in se vrnil na mesto nesreče.

Dokončno število žrtev še ni znano, takoj pa so ustanovili tudi posebno vladno komisijo, ki bo raziskala vzroke nesreče, odkrila pa naj bi tudi razloge za vse pogostejše železniške nesreče v SZ.

Srhljive navade še vedno noče biti konec Indijsko ženo brez dote čaka »samomor« z ognjem

DELHI — Indijski zakonik strogo prepoveduje izterjevanje nevestine dote, vendar je vsesplošno znano, da se teh predpisov drži le manjšina prebivalstva. Nevestina dota je namreč os, okoli katere se vrtili dobesedni del indijskega socialnega življenja, žal pa je večkrat tudi povod za hladnokrvne umore.

Lani je v Indiji umrlo kar 1.572 žensk zaradi dote, za njihovo smrt pa so največkrat poskrbele tašče ali drugi moževi sorodniki, ki so kar sami zanetili ogenj, v katerem so umrle nesrečnice. V Indiji obstaja namreč tradicija, da se dve družini domenita za poroko svojih mladoletnih sinov in hčera. Družina dekleta »kupi« soproga, moževa družina pa določi primerno ceno za »prodajo« svojega dragocenega predstavnika moškega spola. Obe skleneta tako pravcato kupčijo in se pogodbe nato strogo držita. Običajno mora nevestina družina izplačati predujem na doto že pred poroko. V omikanih družinah gre za formalne vsote, največkrat pa gre za velike količine denarja.

Ko par doraste in se končno poroči, stopijo v veljavo zakonski predpisi, ki prepovedujejo terjanje nadaljnjih vsot denarja, moževi sorodniki pa se na te predpise radi poživljajo in zahtevajo od nevestine družine čedalje večje vsote denarja. Nakup avtomobila ali televizorja bremeni nevestinega očeta in ni rečeno, da je to človek, ki si lahko privoščiti nakup takih dobrin. V tem primeru se lahko zgodi, da se v moževi družini odločijo za nevestin »samomor«.

Dekle bo umrlo v ognjenih zubljih, kot je v Indiji navada. Preiskave bodo arhivirali po zelo kratkem času, saj je težko dokazati, da ne gre za nesrečo, pač pa za umor. Vdovec bo vsekakor na dobrem, saj bo lahko sklepal novo poročno pogodbo, njegova družina pa bo lahko zahtevala novo doto. Ostaja le še dvom, kako je mogoče, da morajo danes dekleta v smrt samo zato, ker doma nimajo denarja, da bi vzdrževali zeta.

Ne alge, pač pa smeti!

Naše plaže preplavlja odvratna sluzasta zmes gnijočih alg, hongkonško reko Tuen Mun pa prekrija debela plast smeti... (Telefoto AP)

»Hišo« dajejo v najem

Tudi spretnim zidarjem odsvetujemo, da se vselijo v bruseljsko »hišo«, ki ima namesto dnevne sobe... cesto (Telefoto AP)

Pet Italijanov ob življenje pri Kardeljevu

BEOGRAD — V čelnem trčenju med lahkim tovornjakom iz Arandjelovca in osebnim avtomobilom je pred sinočnjim pri Rogatinskem mostu na Neretvi izgubilo življenje vseh pet članov neke italijanske družine iz Corridone v Markah.

Na pol poti med Kardeljevim in Dubrovnikom se je na jadranski magistrali tragično končal dopust peterice Italijanov, zakoncev Alfonsa in Nande Becerie, njunih otrok: 12-letne Tamare, 14-letnega Giuseppa in 8-letnega Andrea.

Po podatkih prometne policije je bilo čelno trčenje tako silovito, da so bile štiri osebe v italijanskem osebnem avtomobilu pri priči mrtve. Malega Andrea so reševalci izvlekli iz skrotovičene pločevine v obupnem stanju in je podlegel težkim poškodbam takoj po sprejemu v mostarski bolnišnici. Voznik tovornjaka pa je bil le lažje ranjen.

V teku je preiskava o vzrokih nesreče, tako da prometniki še niso sporočili dinamike in vzrokov cestne tregedije.

»Črni baron« bo motil Londončane

LONDON — Angleški dnevnik Today je v včerajšnji izdaji pojasnil skrivnost »Črnega barona« (tak naziv mu je dala pariška policija), ki je v zadnjih nekaj tednih kalil spanec Parižanom tako, da je v nizkem letu vsako noč večkrat preletel Pariz po dolgem in počez. Šlo naj bi za zadnjega potomca ene najbolj znanih francoskih plemiških družin, barona Guillaumea.

Francoski plemič naj bi se sam oglašil angleškemu dnevniku in mu zaupal, da je on tisti skrivnostni letalec, ki ga pariška policija in francosko letalstvo že dalj časa lovita. Da ga policija in vojska nista odkrili, pa pripisuje dejstvu, da je vedno poletel s svojega privatnega letališča ob dvorcu, v katerem biva. Baron Guillaume je tudi napovedal, da bo odslej motil spanje Londončanov in tako izzival znani britanski Scotland Yard.

Piton med paketi na pošti v Bologni

BOLOGNA — Presenečenje in precejšnjo dozo strahu je med uslužbenci ene izmed poštnih v Bologni povzročil dvometrski piton, ki je včeraj zjutraj nenadoma prilezel na plan izpod zavojev časopisov. Kača je prilezla iz kartonske škatle, ki so jo poslali iz Francoske Gvajane, namenjena pa je bila nekemu »ljubitlju« plazilcev v Bologni. Na paketu ni bilo oznak, da se v njem skriva plazilec, zato pa so v škatli našli sporočilo, da ne gre za strupeno kačo.

Poštnim uslužbencem so prikočili na pomoč gasilci, ki so pitona ujeli, nato pa so ga zaprli v eno izmed poštnih vreč in odpeljali na zoološki inštitut pri bolonjski univerzi.

V zagati zaradi hormonov

Meso s hormonskimi dodatki je spravilo v škrpice marsikaterega nemškega mesarja, ki ima sicer polna skladišča, a nobenega kupca (Telefoto AP)

Džibuti - Reveži kljub milijonskim dohodkom

DŽIBUTI — Na majhnem ozemlju med Etiopijo in Somalijsko na eni strani in Rdečim morjem na drugi se nahaja mala država Džibuti z bruto nacionalnim dohodkom okoli 500.000 dolarjev na prebivalca. Nekdanja francoska kolonija vse dobrine uvaža in skoraj nič se ne proizvaja na njenem ozemlju. Letošnja suša v Somaliji, Etiopiji in Sudanu je obsodila okoli pet milijonov prebivalcev na životarjenje. Na skalnatem, nerodovitnem in vročem ozemlju, kjer prebivalci Džibutija živijo predvsem od trgovine, suša ni prizadejala veliko škode, saj poljedelstva sploh ne poznajo.

Uradni podatki o številu prebivalcev so vsako leto različni, saj uradni krogi prikazujejo večje števi-

lo prebivalcev, da bi bila mednarodna humanitarna pomoč večja. Džibuti ima enkrat 350.000, drugič 500.000 prebivalcev, kar vlada opravičuje s prihodom in odhodom beguncev iz Etiopije in Somalijske. Ta podatek je delno točen, saj je Džibuti odprt vsem nepolitičnim pribežnikom.

Skrivnost džibutskega prebivalstva, ki živi na mnogo višji ravni od afriškega povprečja, je v dohodkih luke, ki jo letno obiše več kot 1500 ladij. Od tega vsaka deseta pripada francoski vojni mornarici. V bruto nacionalnem dohodku od 500.000 dolarjev ni niti centa od prodaje džibutskega blaga. Vse to je »čisti dohodek« trgovine, ki je v privatnih rokah, najemnin za francoska vojaška oporišča in pristaniš-

S špageti v boj proti depresiji

ATLANTA — Zdaj je tudi uradno: ni je boljše stvari na svetu proti depresiji, kot je dober krožnik špagetov. Italijani so to mogoče že dolgo vedeli, znanstveno potrjuje in razlaga tega pa je šele v teh dneh podal ugledni ameriški znanstvenik Richard Wurtman, docent neuroendokrinologije na svetovno slavni univerzi MIT (Massachusetts Institute of Technology).

Profesor Wurtman je na letnem kongresu ameriškega psihološkega združenja povedal, da so njegove raziskave pokazale, da velike količine ogljikovih hidratov takoj dvigujejo nivo serotonina v možganih. Za serotonin pa se je vedelo že prej, da vpliva na psihično počutje ljudi, voljo, apetit, sen in podobno. Poskusni profesorja Wurtmana na miših pa so pokazali in neposredno zvezo med nivojem serotonina v možganih in nekaterimi depresijami, debelostjo in predmenstrualnimi težavami. Ugotovitve na miših so potrdili še poskusi na študentih.

Prava obsodba prehrabnih navad anglosaksonskega sveta in pohvala mediteranske hrane. Profesor Wurtman je več kot tisoč zbranim ameriškim psihologom povedal natančno tako: »Če bi hotel biti povsem preprost, bi povedano povzel tako, da bi rekel, na primer, da je krožnik špagetov najboljši. Če pa že hočete dobro začeti dan, je najboljšje zajtrkovati pecivo, opečene kruhke in sladkano kavo. Protejski zajtrk z jajcem s šunko in salamo ima povsem nasprotno učinke.«

Raziskave profesorja Wurtmana so še pokazale, in tokrat na ljudeh, da hrana, ki je bogata z ogljikovimi hidrati, spodbija tudi samo debelost.

ke takse v luki, ki lahko sprejme za 400.000 ton tovara.

Džibutski trgovec s povprečnimi dohodki plača mesečno stanarino in elektriko 1710 džibutskih frankov (1000 dolarjev). Toliko plača za dve klimatizacijski napravi, dva hladilnika, električni štedilnik ter okoli 20 žarnic. Energija je astronomsko draga, saj je cela električna mreža države priključena na generatorje, ki jih poganja uvožena nafta.

V trgovinah najdemo blago iz vsega sveta, največ je francoskih proizvodov, zato so tudi cene precej zasoljene. Malo pivo v restavracijah stane 4 dolarje, liter mineralne vode je 3 dolarje, povrh vsega pa je samo voda v »družbeni lasti«.